

Warszawa, dnia 2 września 2013 r.

Poz. 1008

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA GOSPODARKI¹⁾**

z dnia 8 kwietnia 2013 r.

w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących prowadzenia ruchu odkrywkowego zakładu górniczego^{2), 3)}

Na podstawie art. 120 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 163, poz. 981 oraz z 2013 r. poz. 21) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. Rozporządzenie określa szczegółowe wymagania dotyczące prowadzenia ruchu odkrywkowego zakładu górniczego, zwanego dalej „zakładem górniczym”, w zakresie:

- 1) bezpieczeństwa i higieny pracy, w tym oceniania i dokumentowania ryzyka zawodowego oraz stosowania niezbędnych rozwiązań zmniejszających to ryzyko;
- 2) bezpieczeństwa pożarowego;
- 3) gospodarki złożami kopalin w procesie ich wydobywania;
- 4) ochrony środowiska;
- 5) podstawowych obiektów, maszyn i urządzeń zakładu górniczego.

§ 2. Do wykonywania w zakładach górniczych:

- 1) prac w podziemnych wyrobiskach górniczych stosuje się przepisy w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących prowadzenia ruchu podziemnych zakładów górniczych;
- 2) robót wiertniczych stosuje się przepisy w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących prowadzenia ruchu zakładów górniczych wydobywających kopaliny otworami wiertniczymi.

§ 3. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o dokumentacji techniczno-ruchowej, należy przez to rozumieć także instrukcje wymienione w przepisach określających zasadnicze wymagania dla wyrobów podlegających ocenie zgodności.

¹⁾ Minister Gospodarki kieruje działem administracji rządowej – gospodarka, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 listopada 2011 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Gospodarki (Dz. U. Nr 248, poz. 1478).

²⁾ Niniejsze rozporządzenie dokonuje w zakresie swojej regulacji wdrożenia dyrektywy Rady 92/104/EWG z dnia 3 grudnia 1992 r. w sprawie minimalnych wymagań w zakresie poprawy bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników odkrywkowego i podziemnego przemysłu wydobywczego (dwunasta dyrektywa szczegółowa w znaczeniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG) (Dz. Urz. WE L 404 z 31.12.1992, str. 10, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 2, str. 134).

³⁾ Niniejsze rozporządzenie zostało notyfikowane Komisji Europejskiej w dniu 3 lipca 2012 r. pod numerem 2012/0412/PL, zgodnie z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039 oraz z 2004 r. Nr 65, poz. 597), które wdraża dyrektywę 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającą procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. Urz. WE L 204 z 21.07.1998, str. 37, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 20, str. 337).

Rozdział 2

Bezpieczeństwo i higiena pracy oraz bezpieczeństwo pożarowe

§ 4. Przedsiębiorca sporządza, uzupełnia i aktualizuje dokumentację dotyczącą prowadzenia ruchu zakładu górniczego, oceny ryzyka zawodowego i stosowania rozwiązań zmniejszających to ryzyko oraz przeprowadza bieżące analizy i badania niezbędne dla bezpiecznego prowadzenia tego ruchu.

§ 5. Przedsiębiorca regularnie dokonuje przeglądu działań podjętych w celu zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników.

§ 6. 1. Przed rozpoczęciem prac przedsiębiorca sporządza dla zakładu górniczego dokument bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników, zwany dalej „dokumentem bezpieczeństwa”.

2. Zawartość dokumentu bezpieczeństwa określa załącznik nr 1 do rozporządzenia.

3. Dokument bezpieczeństwa jest:

- 1) dostępny w zakładzie górniczym;
- 2) aktualizowany każdorazowo w przypadku rozbudowy lub przebudowy miejsca lub stanowiska pracy, powodującej zmianę warunków pracy.

4. Kierownik ruchu zakładu górniczego zapoznaje pracowników zakładu górniczego z obowiązującym dokumentem bezpieczeństwa lub odpowiednią jego częścią. Pracownik potwierdza pisemnie zapoznanie się z tym dokumentem lub jego częścią, w szczególności z oceną ryzyka zawodowego oraz stosowania niezbędnych rozwiązań zmniejszających to ryzyko.

5. W zakładzie górniczym wydobywającym kopaliny na podstawie koncesji udzielonej przez starostę dokument bezpieczeństwa mogą stanowić instrukcje lub inne dokumenty, opracowane przez przedsiębiorcę w zakresie odpowiednim do wielkości i zakresu działania zakładu górniczego.

§ 7. 1. Ruch zakładu górniczego jest organizowany i prowadzony przez kierownika ruchu zakładu górniczego, który w szczególności:

- 1) ustala zakres działania poszczególnych działów ruchu zakładu górniczego oraz służb specjalistycznych zakładu górniczego;
- 2) dokonuje właściwego oraz zgodnego z przeznaczeniem doboru maszyn, urządzeń, materiałów, wyrobów z tworzyw sztucznych oraz środków strzałowych i sprzętu strzałowego w taki sposób, aby nie stwarzały one zagrożenia dla bezpieczeństwa i zdrowia osób oraz środowiska;
- 3) wyznacza osobę kierownictwa lub dozoru ruchu zakładu górniczego do wykonywania nadzoru nad prowadzeniem ruchu tego zakładu na danej zmianie albo ruch zakładu górniczego na danej zmianie nadzoruje osobiście;
- 4) ustala zasady zabezpieczenia zakładu górniczego na zmianach, na których ruch nie jest prowadzony, w dni wolne od pracy oraz w przypadku czasowego wstrzymania eksploatacji;
- 5) zapewnia odpowiedni nadzór lub środki łączności, jeżeli stanowiska pracy są zajmowane przez odosobnionych pracowników.

2. W zakresie, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, określa się w szczególności sposób:

- 1) koordynacji prac wykonywanych przez poszczególne działy ruchu zakładu górniczego i służby specjalistyczne oraz pracowników zatrudnionych w podmiotach, o których mowa w art. 121 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze, zwanej dalej „ustawą”;
- 2) wykonywania nadzoru nad pracami, o których mowa w pkt 1;
- 3) użytkowania maszyn i urządzeń w zakładzie górniczym.

3. Kierownik ruchu zakładu górniczego może wykonywać swoje obowiązki przy pomocy podległych mu osób kierownictwa i dozoru ruchu zakładu górniczego.

§ 8. 1. W zakładzie górniczym organizuje się służbę dyspozytorską ruchu zakładu górniczego, wyposażoną w odpowiednie środki techniczne, która na bieżąco kontroluje ruch tego zakładu.

2. Organizację i obsadę służby dyspozytorskiej ruchu zakładu górniczego ustala kierownik ruchu zakładu górniczego.

3. Jeżeli w zakładzie górniczym nie została zorganizowana służba dyspozytorska ruchu zakładu górniczego, zadania tej służby, dostosowane do potrzeb organizacji ruchu zakładu górniczego, wykonuje wyznaczona przez kierownika ruchu zakładu górniczego osoba kierownictwa lub dozoru ruchu zakładu górniczego.

§ 9. 1. Dla osób kierownictwa i dozoru ruchu zakładu górniczego sporządza się zakresy czynności, szczegółowo określające ich obowiązki, uprawnienia i zakres odpowiedzialności.

2. Zakresy czynności, o których mowa w ust. 1, zatwierdza:

- 1) przedsiębiorca – dla kierownika ruchu zakładu górniczego;
- 2) kierownik ruchu zakładu górniczego – dla podległych mu osób kierownictwa i dozoru ruchu zakładu górniczego.

3. Osoby, których zakres czynności obejmować będzie zadania dotyczące techniki strzałowej, mogą być zatrudniane w kierownictwie i dozorze ruchu zakładu górniczego, jeżeli ukończyły kurs specjalistyczny z zakresu techniki strzałowej, powtarzany co 5 lat.

4. Osoba, której doręczono zakres czynności, potwierdza pisemnie jego odbiór.

§ 10. 1. Kierownik ruchu zakładu górniczego jest odpowiedzialny za opracowanie zrozumiałej dla pracowników instrukcji bezpiecznego wykonywania pracy dla stanowiska lub miejsca pracy w ruchu zakładu górniczego.

2. Instrukcja, o której mowa w ust. 1, zawiera w szczególności:

- 1) opis czynności wykonywanych przed rozpoczęciem i po zakończeniu pracy;
- 2) zasady i sposób bezpiecznego wykonywania pracy;
- 3) zasady postępowania w sytuacjach awaryjnych, stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia pracowników, z uwzględnieniem zagrożeń występujących podczas wykonywania poszczególnych prac;
- 4) zasady ochrony przed zagrożeniami, o których mowa w pkt 3;
- 5) informacje o stosowaniu sprzętu ochronnego i ratunkowego.

3. Projekt instrukcji, o której mowa w ust. 1, konsultuje się z pracownikami lub ich reprezentantami, wyłonionymi w sposób przyjęty w danym zakładzie. Po zakończeniu konsultacji instrukcja ta jest zatwierdzana przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

4. Pracownik potwierdza pisemnie zapoznanie się z instrukcją, o której mowa w ust. 1.

§ 11. Prace w ruchu zakładu górniczego mogą wykonywać osoby, które posiadają:

- 1) wymagane kwalifikacje lub potrzebne umiejętności do wykonywania tych prac;
- 2) dostateczną znajomość przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy potwierdzoną posiadaniem aktualnego zaświadczenia o odbyciu szkolenia w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy;
- 3) aktualne badania lekarskie oraz inne badania stwierdzające brak przeciwwskazań do wykonywania pracy na określonym stanowisku.

§ 12. Pracowników lub ich reprezentantów informuje się o wszelkich podejmowanych działaniach dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony zdrowia w miejscach i na stanowiskach pracy, a przekazywane informacje należy tak opracować, aby były zrozumiałe dla pracowników, których dotyczą.

§ 13. 1. Teren zakładu górniczego, jeżeli nie jest ogrodzony, oznakowuje się tablicami, na których umieszcza się nazwę zakładu górniczego oraz napis zakazujący wstępu osobom nieupoważnionym.

2. Miejsca niebezpieczne, zlokalizowane na terenie zakładu górniczego i niezajdujące się pod stałym nadzorem, zabezpiecza się w sposób ustalony przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

3. Miejsca o szczególnym zagrożeniu dla życia i zdrowia, w tym miejsca wykonywania prac, o których mowa w § 19, zabezpiecza się i oznakowuje znakami bezpieczeństwa.

4. Kierownik ruchu zakładu górniczego ustala liczbę i umiejscowienie tablic oraz znaków, o których mowa w ust. 1 i 3, w zależności od wielkości terenu, na którym są stosowane, oraz rodzajów i poziomu występujących zagrożeń.

§ 14. Na terenie zakładu górniczego oraz wydzielonego jego oddziału lub jednostki terenowej umieszcza się w widocznym miejscu:

- 1) informacje o adresach i numerach telefonów najbliższych jednostek straży pożarnej, policji i pogotowia ratunkowego oraz sposobach ich wezwania;
- 2) informację o numerze alarmowym 112;
- 3) instrukcje postępowania w przypadku pożaru.

§ 15. 1. Drogi komunikacyjne oraz dojścia do miejsc i stanowisk pracy oznakowuje się i utrzymuje w stanie umożliwiającym bezpieczne poruszanie się po nich.

2. W zakładzie górniczym transport osób do miejsc i stanowisk pracy może odbywać się przy użyciu sprzętu pływającego pod warunkiem zapewnienia bezpieczeństwa tych osób.

3. W przypadku gdy transport osób odbywa się wyłącznie przy użyciu sprzętu, o którym mowa w ust. 2, zapewnia się stały dostęp do rezerwowego sprzętu pływającego.

4. W zakładzie górniczym:

- 1) oświetla się wnętrza obiektów budowlanych, a także miejsca i stanowiska pracy w sposób zapewniający ochronę bezpieczeństwa i zdrowia osób;
- 2) miejsca i stanowiska pracy:
  - a) powinny mieć w miarę możliwości oświetlenie naturalne oraz, biorąc pod uwagę warunki klimatyczne, być wyposażone w oświetlenie sztuczne,
  - b) w których osoby są narażone na zagrożenia w przypadku awarii sztucznego oświetlenia, wyposaża się w oświetlenie awaryjne o wystarczającej intensywności, a jeżeli jest to niemożliwe, wyposaża się te osoby w lampy osobiste.

§ 16. 1. Osoba zatrudniona w ruchu zakładu górniczego musi posiadać znaczek kontrolny lub inny identyfikator.

2. Osoby kierownictwa i dozoru ruchu zakładu górniczego oraz inne osoby uprawnione mogą zażądać okazania znaczka kontrolnego lub innego identyfikatora.

3. W przypadkach uzasadnionych warunkami terenowymi i technicznymi kierownik ruchu zakładu górniczego może zwolnić z obowiązku posiadania przez osoby, o których mowa w ust. 1, znaczków kontrolnych lub innych identyfikatorów.

4. Osoby kierownictwa lub dozoru ruchu zakładu górniczego, odpowiedzialne za pracowników wykonujących pracę na danej zmianie po jej zakończeniu:

- 1) dokumentują wykonane prace;
- 2) potwierdzają opuszczenie przez pracowników stanowisk pracy lub
- 3) przekazują osobie dozoru ruchu zakładu górniczego następnej zmiany informacje o pracownikach, którzy pozostali na stanowiskach pracy w celu jej dokończenia, podając przewidywany czas opuszczenia tych stanowisk.

5. Sposób dokumentowania wykonanych prac oraz potwierdzania opuszczenia przez pracowników stanowisk pracy ustala kierownik ruchu zakładu górniczego.

§ 17. W zakładzie górniczym stosuje się instalacje techniczne, urządzenia, maszyny, narzędzia, materiały, środki ochrony zbiorowej i indywidualnej oraz środki strzałowe i sprzęt strzałowy, które zostały odpowiednio dobrane do warunków górniczo-geologicznych i środowiskowych w miejscu ich zastosowania.

§ 18. 1. Rodzaje prac, które są szczególnie niebezpieczne, określa kierownik ruchu zakładu górniczego.

2. Prace, o których mowa w ust. 1:

- 1) wykonują pracownicy pod bezpośrednim nadzorem osoby dozoru ruchu zakładu górniczego;
- 2) poprzedza się:
  - a) sprawdzeniem stanu bezpieczeństwa miejsca pracy i urządzeń przez osobę dozoru ruchu zakładu górniczego,
  - b) instruktażem pracowników o sposobach prawidłowego wykonywania prac oraz mogących wystąpić zagrożeniach i sposobach ograniczenia związanego z nimi ryzyka,
  - c) doborem odpowiednich środków ochrony.

3. Podczas wykonywania prac, o których mowa w ust. 1, przebywanie osób niebiorących udziału w tych pracach oraz wykonywanie innych prac w pobliżu tego miejsca jest niedozwolone.

§ 19. 1. Jeżeli dokument bezpieczeństwa tego wymaga, kierownik ruchu zakładu górniczego udziela zezwoleń na wykonywanie prac niebezpiecznych, jak i zwykłych czynności, które współwystępując z innymi, mogą powodować poważne zagrożenie.

2. Za zgodą kierownika ruchu zakładu górniczego dopuszcza się wydawanie zezwoleń, o których mowa w ust. 1, przez osoby kierownictwa i dozoru ruchu zakładu górniczego.

3. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, wydaje się przed rozpoczęciem wykonywania pracy.

4. Zezwolenie, o którym mowa w ust. 1, określa warunki, które muszą zostać spełnione, oraz środki ostrożności podejmowane przed, w trakcie i po zakończeniu wykonywania pracy.

§ 20. 1. W miejscach, w których powstało zagrożenie dla bezpieczeństwa ruchu zakładu górniczego lub pracowników, wykonuje się wyłącznie prace związane z usuwaniem zagrożenia.

2. Ponowne podjęcie pracy w miejscach, o których mowa w ust. 1, następuje po stwierdzeniu przez osobę kierownictwa lub dozoru ruchu zakładu górniczego, że zagrożenie zostało usunięte.

§ 21. 1. Niezależnie od wymagań określonych w ogólnych przepisach bezpieczeństwa i higieny pracy osoby kierownictwa i dozoru ruchu zakładu górniczego oraz wyznaczonych pracowników szkoli się w udzielaniu pierwszej pomocy. Na każdej zmianie powinien być co najmniej jeden przeszkolony pracownik.

2. Zakład górniczy oraz jego wydzielone oddziały wyposaża się w nosze oraz apteczkę z niezbędnymi środkami medycznymi.

3. Kierownik ruchu zakładu górniczego ustala liczbę i lokalizację punktów pierwszej pomocy oraz miejsca rozmieszczenia instrukcji udzielania pierwszej pomocy, noszy i apteczek.

§ 22. 1. Kierownik ruchu zakładu górniczego zawiadamia właściwy organ nadzoru górniczego o każdym wypadku śmiertelnym, ciężkim lub zbiorowym, zgonie naturalnym oraz niebezpiecznych zdarzeniach związanych z ruchem zakładu górniczego, stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzkiego lub bezpieczeństwa powszechnego telefonicznie lub przy użyciu innych dostępnych środków łączności.

2. W zawiadomieniu o wypadku śmiertelnym, wypadku ciężkim, wypadku zbiorowym lub zgonie naturalnym podaje się:

- 1) nazwę zakładu górniczego;
- 2) datę, godzinę i miejsce wypadku lub zgonu naturalnego;
- 3) rodzaj wypadku;
- 4) rodzaj urazu stwierdzonego przez lekarza u poszkodowanego;
- 5) przebieg wypadku z podaniem prawdopodobnych przyczyn jego wystąpienia;
- 6) czynności wykonywane przez poszkodowanego w chwili wypadku lub bezpośrednio przed zgonem naturalnym;

- 7) dane osobowe poszkodowanego:
  - a) nazwisko i imię,
  - b) datę i miejsce urodzenia,
  - c) nazwę i adres pracodawcy,
  - d) miejsce zatrudnienia,
  - e) stanowisko,
  - f) staż pracy w górnictwie;
- 8) miejsce pobytu poszkodowanego po wypadku lub po zaistnieniu zgonu naturalnego;
- 9) imię i nazwisko osoby przekazującej informację oraz godzinę zawiadomienia.

3. W zawiadomieniu o niebezpiecznych zdarzeniach związanych z ruchem zakładu górniczego stwarzających zagrożenie życia, zdrowia ludzkiego lub bezpieczeństwa powszechnego podaje się:

- 1) nazwę zakładu górniczego, datę, godzinę i miejsce zagrożenia;
- 2) krótki opis okoliczności, przyczyn i skutków zagrożenia;
- 3) imię i nazwisko osoby przekazującej informację oraz godzinę zawiadomienia;
- 4) informację o liczbie osób zagrożonych lub możliwych skutkach zagrożenia;
- 5) imię, nazwisko i stanowisko osoby kierującej akcją likwidacji zagrożenia;
- 6) informację o działaniach podjętych w celu likwidacji zagrożenia.

4. W przypadku braku informacji, o których mowa w ust. 2 i 3, informacje te podaje się w kolejnych zawiadomieniach niezwłocznie po ich uzyskaniu.

5. Kierownik ruchu zakładu górniczego zawiadamia właściwy organ nadzoru górniczego o każdym wypadku zaistniałym w zakładzie górniczym, innym niż wymieniony w ust. 1, pisemnie przy użyciu dostępnych środków łączności.

6. W zawiadomieniu, o którym mowa w ust. 5, podaje się:

- 1) nazwę zakładu górniczego;
- 2) nazwę i adres pracodawcy poszkodowanego;
- 3) liczbę wypadków;
- 4) miejsce zaistnienia wypadku;
- 5) wiek poszkodowanego;
- 6) staż pracy poszkodowanego w górnictwie;
- 7) przyczyny wypadku z uwzględnieniem grup przyczynowych.

§ 23. Roboty przygotowawcze na przedpolu wyrobiska górniczego i zwałowiska prowadzi się z wyprzedzeniem przed robotami górniczymi w zakresie i w terminie określonym przez kierownika ruchu zakładu górniczego, zapewniającym bezpieczne prowadzenie robót górniczych.

§ 24. 1. Wyprzedzenie robót górniczych robotami odwadniającymi ustala się na podstawie szczegółowego rozeznania hydrogeologicznego złoża.

2. W przypadkach uzasadnionych warunkami terenowymi i techniczno-ruchowymi kierownik ruchu zakładu górniczego może odstąpić od wymogu, o którym mowa w ust. 1.

§ 25. 1. Wyrobiska górnicze zabezpiecza się przed napływem wód z terenów przyległych i działaniem erozyjnym na skarpace, półkach, pochylniach i poziomach roboczych w sposób zapewniający przyjęcie i odprowadzenie:

- 1) dopływów na terenach nizinnych – występujących z prawdopodobieństwem raz na 50 lat;

- 2) dopływów na terenach wyżynnych i górskich – występujących z prawdopodobieństwem raz na 100 lat;
- 3) zrzutów wód z urządzeń odwadniających.

2. W przypadkach uzasadnionych warunkami terenowymi i technicznymi kierownik ruchu zakładu górniczego może odstąpić od wykonywania zabezpieczenia, o którym mowa w ust. 1.

§ 26. 1. Wykonywanie robót udostępniających, eksploatacyjnych oraz zwałowanie nadkładu dostosowuje się odpowiednio do warunków geologiczno-górnich i wyposażenia technicznego zakładu górniczego.

2. Roboty, o których mowa w ust. 1, wykonuje się z zachowaniem odpowiednich parametrów wyrobiska górniczego, w tym wymagań określonych w Polskiej Normie dotyczącej szerokości pasów ochronnych wyrobisk odkrywkowych, w celu zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego i geotechnicznego oraz bezpieczeństwa pracowników i ciągłości ruchu zakładu górniczego.

3. Wykonywanie robót górniczych w złożu lub jego części koordynuje się ze zwałowaniem nadkładu, uwzględniając w szczególności możliwość wzajemnego oddziaływania złoża lub jego części oraz zwałowiska nadkładu.

§ 27. Przed przystąpieniem do wykonywania robót górniczych w rejonie filarów i pasów ochronnych służba geologiczna i miernicza sprawdza kierunki, odległości, zagrożenia oraz zasięg przewidywanych wpływów tych robót.

§ 28. 1. Osoby kierownictwa i dozoru ruchu zakładu górniczego niezwłocznie zgłaszają służbie geologicznej i mierniczej zakładu górniczego występowanie podczas wykonywania robót górniczych:

- 1) zaburzeń geologicznych;
- 2) zbiorników wodnych;
- 3) osuwisk;
- 4) zmian warunków geologiczno-górnich.

2. Zgłoszenia, o których mowa w ust. 1, są ewidencjonowane przez służbę geologiczną i mierniczą zakładu górniczego.

§ 29. 1. Stan wyrobisk górniczych i zwałowisk podlega okresowym kontrolom, wykonywanym przez osoby kierownictwa lub dozoru ruchu zakładu górniczego, w zakresie i w terminach ustalonych przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

2. Sposób dokumentowania kontroli, o których mowa w ust. 1, określa kierownik ruchu zakładu górniczego.

§ 30. Jeżeli dokument bezpieczeństwa tego wymaga, osoba kierownictwa lub dozoru ruchu zakładu górniczego przeprowadza inspekcje obsadzonych stanowisk pracy przynajmniej raz podczas każdej zmiany.

§ 31. W zakładzie górniczym przechowuje się aktualne mapy wyrobisk górniczych w miejscu dostępnym dla osób kierownictwa i dozoru ruchu zakładu górniczego.

§ 32. 1. Ze skarp eksploatacyjnych usuwa się poluzowane nawisy skalne w celu zagwarantowania bezpiecznej pracy załogi, maszyn i urządzeń.

2. Niebezpieczny odcinek skarpy eksploatacyjnej, na której roboty górnicze zostały chwilowo wstrzymane, oznakowuje się tablicami umieszczonymi odpowiednio przy górnej i dolnej krawędzi skarpy lub dodatkowo zabezpiecza się w sposób ustalony przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 33. 1. W przypadku wykrycia w nadkładzie, złożu lub urobku śladów kultury materialnej bądź znaleziska paleontologicznego roboty górnicze przerywa się i zawiadamia osobę dozoru ruchu zakładu górniczego. Dalszy sposób prowadzenia robót ustala kierownik ruchu zakładu górniczego wraz z przedsiębiorcą.

2. Przedsiębiorca powiadamia o zdarzeniu, o którym mowa w ust. 1, właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego, konserwatora przyrody, wojewódzkiego konserwatora zabytków oraz właściwy organ nadzoru górniczego.

§ 34. 1. Przedsiębiorca wydobywający kopalinę na podstawie koncesji udzielonej przez właściwego starostę prowadzi eksploatację złoża zgodnie z projektem technicznym, zatwierdzonym przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

2. W projekcie technicznym, o którym mowa w ust. 1, uwzględnia się optymalny wariant wykorzystania zasobów złoża oraz określa się:

- 1) docelowy zasięg eksploatacji oraz projektowanych granic filarów i pasów ochronnych;
- 2) miejsca i sposoby udostępnienia złoża i miejsca zwałowania nadkładu;
- 3) sposób urabiania, zwałowania i transportu urobku;
- 4) stosowane maszyny i urządzenia oraz ich rodzaj.

3. Do projektu technicznego, o którym mowa w ust. 1, dołącza się mapę sytuacyjno-wysokościową powierzchni w skali nie mniejszej niż 1:2000 z oznaczeniem granic:

- 1) obszaru i terenu górniczego;
- 2) udokumentowanego złoża;
- 3) zakładu górniczego;
- 4) nieruchomości gruntowych, do których przedsiębiorcy przysługuje tytuł prawny;
- 5) miejsc wymienionych w ust. 2 pkt 1 i 2;
- 6) sąsiednich obszarów górniczych.

§ 35. 1. Hydromechaniczne i termiczne urabianie nadkładu lub kopaliny oraz prowadzenie eksploatacji złoża spod lustra wody urządzeniami pływającymi wykonuje się zgodnie z projektem technicznym eksploatacji, zatwierdzonym przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

2. Projekt techniczny eksploatacji zawiera w szczególności informacje, o których mowa w § 34 ust. 2.

3. W przypadku prowadzenia eksploatacji złoża spod lustra wody urządzeniami pływającymi:

- 1) na wodach płynących uznanych za śródlądowe drogi wodne – w projekcie technicznym eksploatacji uwzględnia się przepisy ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej (Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 857, z późn. zm.⁴⁾);
- 2) na morzu – w projekcie technicznym eksploatacji uwzględnia się wymagania określone w przepisach ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie morskim (Dz. U. Nr 228, poz. 1368, z 2012 r. poz. 1068 oraz z 2013 r. poz. 852).

4. Zasady podziału obowiązków i współdziałania osób załogi urządzenia pływającego i osób zatrudnionych przy prowadzeniu ruchu zakładu górniczego, o którym mowa w ust. 3, ustala przedsiębiorca, powiadamiając właściwe organy nadzoru górniczego, a także administracji śródlądowej albo morskiej.

§ 36. 1. Podczas urabiania złoża palnikiem termicznym używanie otwartego ognia w odległości mniejszej niż 10 m od zbiornika paliw i butli gazowych jest niedopuszczalne.

2. W pobliżu miejsca wykonywania pracy przy użyciu palnika termicznego lokalizuje się stanowisko sprzętu przeciwpożarowego. Ilość i rodzaj tego sprzętu ustala się w projekcie technicznym eksploatacji.

§ 37. Podczas ręcznego urabiania nadkładu lub kopaliny:

- 1) szerokość przodka i wysokość urabianego piętra ustala kierownik ruchu zakładu górniczego;
- 2) jednoczesna praca ludzi w przodkach znajdujących się jeden nad drugim jest dopuszczalna, jeżeli szerokość poziomu pomiędzy piętrami jest większa niż 6 m;
- 3) obserwuje się stan przodka i powiadamia niezwłocznie osoby dozoru ruchu zakładu górniczego o wszelkich zmianach warunków geologiczno-górniczych.

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2007 r. Nr 123, poz. 846 i Nr 176, poz. 1238, z 2008 r. Nr 171, poz. 1057, z 2009 r. Nr 98, poz. 818, z 2010 r. Nr 127, poz. 857 i Nr 182, poz. 1228, z 2011 r. Nr 106, poz. 622, Nr 168, poz. 1003, Nr 171, poz. 1016, Nr 222, poz. 1326 i Nr 227, poz. 1367 oraz z 2013 r. poz. 829.

§ 38. Niedopuszczalne jest urabianie skał sypkich, plastycznych i kruchych przez podkopywanie, podcinanie lub podwębianie, z wyjątkiem przypadków wynikających z technologii robót zatwierdzonej przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 39. 1. Złoże torfu leczniczego przeznaczone do eksploatacji zabezpiecza się przed zanieczyszczeniami.

2. Dokonując zabezpieczenia, o którym mowa w ust. 1, uwzględnia się warunki hydrogeologiczne występowania złoży torfu leczniczego, jego parametry oraz sposoby zabezpieczeń higieniczno-sanitarnych złoży, w szczególności jego oznakowania, wyznaczenia pasów ochronnych i ich zagospodarowania. Zasady dokonania zabezpieczeń ustala kierownik ruchu zakładu górniczego.

§ 40. 1. W zakładzie górniczym organizuje się i wyposaża się w środki do zapobiegania i zwalczania pożarów służbę ochrony przeciwpożarowej, a w przypadku zakładów górniczych wydobywających kopaliny palne – jednostkę ochrony przeciwpożarowej.

2. Kierownik ruchu zakładu górniczego jest odpowiedzialny za ochronę przeciwpożarową zakładu górniczego.

3. Zasady funkcjonowania ochrony przeciwpożarowej w zakładzie górniczym określa kierownik ruchu zakładu górniczego w regulaminie ochrony przeciwpożarowej.

4. Przedsiębiorca może zapewnić ochronę przeciwpożarową przez stałą współpracę służb ochrony przeciwpożarowej kilku przedsiębiorców lub zlecenie zapobiegania i zwalczania pożarów wyspecjalizowanym w tym zakresie jednostkom ochrony przeciwpożarowej.

§ 41. Kierujący służbą ochrony przeciwpożarowej organizuje ochronę przeciwpożarową w zakładzie górniczym oraz sprawuje nadzór nad stanem bezpieczeństwa pożarowego terenu, obiektów i urządzeń, w szczególności:

- 1) organizuje i prowadzi akcję ratowniczą podczas walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami;
- 2) ustala podstawowe kierunki i metody profilaktyki przeciwpożarowej oraz sprawuje nadzór nad ich realizacją;
- 3) kontroluje stan zabezpieczenia przeciwpożarowego obiektów i urządzeń, zgodnie z harmonogramem kontroli zatwierdzonym przez kierownika ruchu zakładu górniczego;
- 4) współdziała z kierownikiem ruchu zakładu górniczego w zakresie postępu technicznego w zabezpieczeniu przeciwpożarowym obiektów i urządzeń;
- 5) uczestniczy w postępowaniach wyjaśniających okoliczności i przyczyny powstania oraz rozprzestrzeniania się pożarów, a także opracowuje wnioski zmierzające do poprawy bezpieczeństwa pożarowego;
- 6) ustala programy i zasady prowadzenia szkoleń przeciwpożarowych oraz bierze udział w szkoleniach, a także prowadzi nadzór nad ich realizacją;
- 7) ustala potrzeby i zasady zabezpieczenia obiektów, maszyn i urządzeń w sprzęt i instalacje przeciwpożarowe;
- 8) współdziała z terenowymi komendami straży pożarnych w zakresie zabezpieczenia operacyjnego zakładu górniczego;
- 9) opiniuje programy modernizacyjno-rozwojowe zakładu górniczego w zakresie ich zgodności z wymaganiami ochrony przeciwpożarowej oraz uczestniczy w komisjach odbioru technicznego nowych lub modernizowanych obiektów i urządzeń;
- 10) opracowuje analizy stanu zabezpieczenia przeciwpożarowego zakładu górniczego oraz przedkłada kierownikowi ruchu zakładu górniczego wnioski w zakresie poprawy stanu bezpieczeństwa pożarowego.

§ 42. W przypadku wystąpienia pożarów endogenicznych kierownik ruchu zakładu górniczego określa wielkość pola pożarowego oraz sposoby zabezpieczenia i likwidacji tych pożarów.

§ 43. 1. Podczas eksploatacji maszyn i urządzeń używanych w zakładzie górniczym oraz na terenach przyległych do zakładu jest niedopuszczalne wykonywanie czynności, które mogą spowodować powstanie lub rozprzestrzenienie się pożaru.

2. Na terenie zakładu górniczego wyznacza się odpowiednio oznakowane i utrzymane drogi dojazdowe do poszczególnych maszyn oraz punkty czerpania wody dla celów przeciwpożarowych.

§ 44. 1. Wszelkie prace na maszynach i urządzeniach, przy których konieczne jest użycie otwartego ognia, wykonuje się pod nadzorem osób dozoru ruchu zakładu górniczego lub osoby wyznaczonej do nadzoru, w sposób zgodny z instrukcjami zatwierdzonymi przez kierownika ruchu zakładu górniczego lub upoważnionego przez niego kierownika działu ruchu zakładu górniczego.

2. Przed rozpoczęciem prac z użyciem otwartego ognia osoba dozoru ruchu zakładu górniczego lub osoba wyznaczona do nadzoru dokonuje dokładnych oględzin miejsca pracy, ocenia, czy istnieją warunki do bezpiecznego prowadzenia tych prac, i przygotowuje sprzęt pożarniczy.

3. W ramach nadzoru, o którym mowa w ust. 1, przeprowadza się jednorazową kontrolę przed wykonywaniem prac i dwukrotną kontrolę po ich zakończeniu, w odstępach czasowych określonych w instrukcjach.

§ 45. 1. Miejsca pracy wyposaża się w odpowiedni i łatwo dostępny sprzęt przeciwpożarowy, oznakowany w sposób określony w przepisach o ochronie przeciwpożarowej.

2. Kontrole i konserwacje gaśnic i agregatów przeprowadza się zgodnie z zaleceniami producenta, jednak nie rzadziej niż co 12 miesięcy.

3. Daty przeprowadzonych kontroli wpisuje się w sposób czytelny na korpusie gaśnic i agregatów.

4. Kontrole, o których mowa w ust. 2, przeprowadza wyspecjalizowana służba wyznaczona przez kierownika ruchu zakładu górniczego lub certyfikowana jednostka zewnętrzna.

§ 46. 1. Przygotowanie zakładu górniczego do ruchu w okresie zimowym odbywa się na podstawie harmonogramu opracowanego do dnia 15 października każdego roku i zatwierdzonego przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

2. W harmonogramie, o którym mowa w ust. 1, uwzględnia się w szczególności bezpieczeństwo prowadzonych prac.

§ 47. W zakładzie górniczym w okresie zimowym stosuje się odpowiednie zabezpieczenia, zapewniające w szczególności:

- 1) ochronę zdrowia pracowników narażonych na działanie niskich temperatur;
- 2) zapobieganie przymarzaniu urobku do ścian zbiorników, wagonów i przesypów na taśmociągach;
- 3) należyte ogrzewanie obiektów, pomieszczeń i urządzeń zakładu górniczego;
- 4) usuwanie śniegu i lodu oraz nawisów lodowych i śnieżnych na obiektach, urządzeniach i drogach, likwidację gołole-dzi na drogach i przejściach, usuwanie z wyrobiska górniczego wód pochodzących z topniejącego śniegu lub gwał-townej odwilży;
- 5) dostosowanie maszyn, urządzeń, obiektów budowlanych i poziomów eksploatacyjnych do pracy w warunkach zimo-wych.

Rozdział 3

Zagrożenia

§ 48. 1. Oceny zagrożeń występujących w ruchu zakładu górniczego dokonuje kierownik ruchu zakładu górniczego, który w szczególności:

- 1) w uzasadnionych przypadkach powołuje zespół lub zespoły do rozpoznawania i zapobiegania zagrożeniom występu-jącym w ruchu zakładu górniczego oraz ustala tryb ich działania;
- 2) na podstawie opinii zespołu lub zespołów, o których mowa w pkt 1:
  - a) określa zasady prowadzenia ruchu zakładu górniczego w warunkach występujących zagrożeń,
  - b) ocenia możliwość zaistnienia wstrząsów sejsmicznych o energii równej lub większej niż 1×10^6 J;
- 3) określa w zakładzie górniczym, w którym przewiduje się lub zostało stwierdzone występowanie zagrożeń dla zdrowia osób lub bezpieczeństwa ruchu tego zakładu, zagrożone rejony, strefy lub stanowiska pracy;
- 4) jest odpowiedzialny za utrzymanie zgodności warunków środowiska pracy z wymaganiami określonymi w przepisach prawa pracy.

2. Zasady prowadzenia ruchu zakładu górniczego, o których mowa w ust. 1 pkt 2 lit. a, zawierają ustalenia dotyczące:

- 1) technologii wykonywania robót górniczych, w tym stosowanych maszyn i przyjętych parametrów skarp i zboczy;
- 2) nadzoru nad prowadzonymi robotami;
- 3) systemów odwadniania;
- 4) wykonywania pomiarów i kontroli.

§ 49. 1. W przypadku złóż lub ich części, które zostały zaliczone do odpowiedniego stopnia zagrożenia osuwiskowego:

- 1) na mapach przeglądowych wyrobisk górniczych oznacza się odpowiednio rejony, w których mogą wystąpić osuwiska;
- 2) na podstawie bieżącego rozpoznania warunków geologiczno-górniczych prognozuje się możliwość wystąpienia stref, w których będą istniały warunki sprzyjające powstaniu osuwisk;
- 3) w zakresie i z częstotliwością określoną przez kierownika ruchu zakładu górniczego dokumentuje się warunki geologiczno-górnicze, hydrogeologiczne oraz inne czynniki mogące mieć wpływ na powstanie osuwiska.

2. Udokumentowane osuwiska lub objawy braku stateczności skarp i zboczy spowodowane przez czynniki geologiczne oznacza się na mapach podstawowych i przeglądowych wyrobisk górniczych odrębnie dla poszczególnych poziomów.

3. Warunki stateczności oraz parametry skarp i zboczy określa kierownik ruchu zakładu górniczego na podstawie opinii służby geologicznej.

§ 50. 1. Jeżeli w związku z ruchem zakładu górniczego zaistniał wstrząs sejsmiczny o energii równej lub większej niż 1×10^6 J:

- 1) w zakładzie górniczym tworzy się stację lub stacje geofizyki górniczej, w której dokonuje się bieżącej analizy aktywności sejsmicznej górotworu i ocenia się możliwość zaistnienia kolejnych wstrząsów sejsmicznych;
- 2) kierownik ruchu zakładu górniczego, na podstawie opinii zespołu, o którym mowa w § 48 ust. 1 pkt 1, określa:
  - a) sposób organizacji badań i interpretacji skutków tych wstrząsów oraz metod usuwania zagrożenia sejsmicznego,
  - b) rodzaj, zakres i sposób wykorzystania metod stosowanych do oceny możliwości zaistnienia kolejnych wstrząsów sejsmicznych.

2. Każdy zaistniały w zakładzie górniczym wstrząs sejsmiczny o energii równej albo większej niż 1×10^5 J lokalizuje się i nanosi na mapy przeglądowe wyrobisk górniczych.

§ 51. 1. Studnie odwadniające i otwory wiertnicze, w których stwierdzono występowanie gazów szkodliwych i wybuchowych przekraczających wartości dopuszczalne określone w przepisach ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2009 r. Nr 178, poz. 1380, z 2010 r. Nr 57, poz. 353 oraz z 2012 r. poz. 908) oraz w przepisach wydanych na podstawie art. 227 § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94, z późn. zm.⁵⁾), uznaje się za miejsce zagrożenia gazowego.

2. Strefy zagrożenia gazowego zabezpiecza się przed wstępem osób nieupoważnionych w sposób ustalony przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

⁵⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 113, poz. 717, z 1999 r. Nr 99, poz. 1152, z 2000 r. Nr 19, poz. 239, Nr 43, poz. 489, Nr 107, poz. 1127 i Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 11, poz. 84, Nr 28, poz. 301, Nr 52, poz. 538, Nr 99, poz. 1075, Nr 111, poz. 1194, Nr 123, poz. 1354, Nr 128, poz. 1405 i Nr 154, poz. 1805, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 135, poz. 1146, Nr 196, poz. 1660, Nr 199, poz. 1673 i Nr 200, poz. 1679, z 2003 r. Nr 166, poz. 1608 i Nr 213, poz. 2081, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 99, poz. 1001, Nr 120, poz. 1252 i Nr 240, poz. 2407, z 2005 r. Nr 10, poz. 71, Nr 68, poz. 610, Nr 86, poz. 732 i Nr 167, poz. 1398, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 133, poz. 935, Nr 217, poz. 1587 i Nr 221, poz. 1615, z 2007 r. Nr 64, poz. 426, Nr 89, poz. 589, Nr 176, poz. 1239, Nr 181, poz. 1288 i Nr 225, poz. 1672, z 2008 r. Nr 93, poz. 586, Nr 116, poz. 740, Nr 223, poz. 1460 i Nr 237, poz. 1654, z 2009 r. Nr 6, poz. 33, Nr 56, poz. 458, Nr 58, poz. 485, Nr 98, poz. 817, Nr 99, poz. 825, Nr 115, poz. 958, Nr 157, poz. 1241 i Nr 219, poz. 1704, z 2010 r. Nr 105, poz. 655, Nr 135, poz. 912, Nr 182, poz. 1228, Nr 224, poz. 1459, Nr 249, poz. 1655 i Nr 254, poz. 1700, z 2011 r. Nr 36, poz. 181, Nr 63, poz. 322, Nr 80, poz. 432, Nr 144, poz. 855, Nr 149, poz. 887 i Nr 232, poz. 1378, z 2012 r. poz. 908 i 1110 oraz z 2013 r. poz. 2, 675 i 896.

3. Pracowników zatrudnionych w strefach zagrożenia gazowego wyposaża się w środki ochrony indywidualnej oraz w aparaturę do kontrolnych pomiarów stężeń gazów.

4. Jeżeli dokument bezpieczeństwa tego wymaga, instaluje się przyrządy mierzące stężenia gazów w określonych miejscach w sposób automatyczny i ciągły, a także automatyczne urządzenia alarmujące oraz urządzenia automatycznie odcinające prąd w instalacjach elektrycznych i silnikach spalinowych. Wyniki pomiarów automatycznych rejestruje i przechowuje się zgodnie z wymaganiami dokumentu bezpieczeństwa.

§ 52. 1. W zakładzie górniczym, w którym występują pyły palne, sposób zapobiegania i zwalczania ich zapłonów opracowuje kierownik ruchu zakładu górniczego.

2. Miejsca zagrożone zapłonem pyłów oznakowuje się tablicami ostrzegawczymi o zakazie używania ognia.

§ 53. Instalacje, urządzenia lub obiekty, które w przypadku uszkodzenia lub awarii mogłyby stać się źródłem zagrożenia dla otoczenia, lokalizuje się w sposób umożliwiający likwidację zagrożenia.

Rozdział 4

Maszyny, urządzenia i instalacje techniczne oraz obiekty budowlane zakładu górniczego

§ 54. 1. Maszyny i urządzenia eksploatuje się, konserwuje i naprawia w sposób określony w dokumentacji techniczno-ruchowej.

2. Osoby dozoru ruchu zakładu górniczego oraz inni pracownicy zatrudnieni w ruchu tego zakładu, każdy w swoim zakresie działania, odpowiadają za właściwą eksploatację oraz konserwację maszyn i urządzeń.

3. Wprowadzenie zmian w maszynach i urządzeniach, w szczególności w konstrukcji nośnej, zawiesiach, rozmieszczeniu przeciwcieżarów oraz rozszerzenie zakresów działania wyłączników krańcowych jest dozwolone tylko za zgodą kierownika ruchu zakładu górniczego, w sposób określony w dokumentacji techniczno-ruchowej.

§ 55. Urządzenia ciśnieniowe i dźwignicowe montuje się i eksploatuje w sposób określony w przepisach o dozorze technicznym.

§ 56. 1. Stan techniczny oraz sposób korzystania z maszyn i urządzeń, a także z instalacji technicznych zakładu górniczego podlega okresowym kontrolom wykonywanym przez osoby kierownictwa i dozoru ruchu zakładu górniczego.

2. Kontrole, o których mowa w ust. 1, mogą być przeprowadzane w okresie planowanych przerw w pracy.

3. Zasady przeprowadzania kontroli, o których mowa w ust. 1, ich zakres, częstotliwość oraz sposób dokumentowania określa instrukcja, zatwierdzana przez kierownika ruchu zakładu górniczego, opracowana na podstawie dokumentacji techniczno-ruchowej maszyn.

4. Kierownik ruchu zakładu górniczego opracowuje harmonogram przeprowadzania systematycznych przeglądów, konserwacji, a w razie potrzeby badań sprzętu mechanicznego i elektrycznego oraz urządzeń.

§ 57. 1. Pozwolenie na oddanie do ruchu głównych rozdzielni elektrycznych wysokiego i średniego napięcia, centrali telefonicznych i dyspozytorskich wraz z systemami łączności i alarmowania, głównych urządzeń i układów odwadniania, zwanych dalej „podstawowymi obiektami i urządzeniami zakładu górniczego”, wydaje się na wniosek kierownika ruchu zakładu górniczego w oparciu o przedłożoną dokumentację techniczną oraz protokół odbioru technicznego sporządzony przez komisję powołaną przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

2. W protokole, o którym mowa w ust. 1, zamieszcza się stwierdzenie, że obiekt lub urządzenie przewidziane do oddania do ruchu w zakładzie górniczym są wykonane zgodnie z dokumentacją techniczną.

§ 58. 1. W okresie użytkowania obiektu budowlanego zakładu górniczego należy zapewnić:

- 1) utrzymanie stanu technicznego obiektu na poziomie zapewniającym bezpieczeństwo ludzi i mienia;
- 2) utrzymanie wymaganego stanu estetycznego obiektu;
- 3) użytkowanie obiektu zgodnie z jego przeznaczeniem.

2. Kontrole okresowe obiektów budowlanych zakładu górniczego uwzględniają:

- 1) ocenę stanu technicznego poszczególnych elementów obiektu;
- 2) określenie stopnia zużycia lub uszkodzenia elementów, o których mowa w pkt 1;
- 3) ustalenie zakresu robót remontowych i naprawczych oraz w oparciu o kryteria bezpieczeństwa konstrukcji i bezpieczeństwa użytkowania obiektu określenie stopnia pilności ich wykonania.

3. W odniesieniu do obiektów budowlanych zakładu górniczego usytuowanych w wyrobisku górnym w miejsce map zasadniczych do wniosku o pozwolenie na budowę dołącza się mapę wyrobiska górniczego z naniesionym uzbrojeniem terenu.

4. W projekcie budowlanym uwzględnia się planowane zmiany usytuowania obiektów budowlanych zakładu górniczego lub ich części.

5. W przypadkach uzasadnionych względami technologicznymi zmiana usytuowania istniejących obiektów budowlanych zakładu górniczego lub ich części, takich jak: rurociągi technologiczne, sieci i rozdzielnie elektroenergetyczne, stałe drogi technologiczne, jest dokonywana na podstawie dokumentacji zatwierdzonej przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

6. Przepisy zawarte w ust. 1–5 stosuje się do:

- 1) stałych dróg technologicznych;
- 2) składów materiałów wybuchowych;
- 3) rurociągów i zbiorników technologicznych;
- 4) obiektów stacji załadowniczych i wyładowniczych;
- 5) budynków i budowli głównych stacji sprężarek powietrza;
- 6) budynków stacji elektroenergetycznych oraz sieci rozdzielczych wysokiego i średniego napięcia;
- 7) masztów kablowych i oświetleniowych;
- 8) obiektów odwadniania;
- 9) budynków centrali telefonicznych, dyspozytorni i sieci magistralnych;
- 10) zbiorników przeciwpożarowych;
- 11) mostów, estakad i tuneli technologicznych;
- 12) obiektów placów składowych urobku;
- 13) obiektów warsztatowych i magazynowych;
- 14) stacji paliw;
- 15) fundamentów i konstrukcji wsporczych pod maszyny i urządzenia technologiczne;
- 16) innych obiektów budowlanych związanych z prowadzeniem ruchu, zlokalizowanych w granicach zakładu górniczego.

§ 59. Zezwolenie, o którym mowa w art. 114 ust. 1 ustawy, na oddanie do ruchu maszyn i urządzeń jest wydawane na podstawie protokołu komisyjnego odbioru technicznego tych maszyn i urządzeń.

§ 60. 1. Niedopuszczalne jest pozostawianie bez obsługi maszyn i urządzeń będących w ruchu nieprzystosowanych do pracy bez stałej obsługi.

2. W przypadku konieczności pozostawienia maszyny lub urządzenia bez obsługi operator wyłącza wszystkie napędy, napięcie sterownicze lub dopływ energii elektrycznej, unieruchamia pracę maszyny lub urządzenia oraz zabezpiecza je przed dostępem osób nieupoważnionych.

3. W okresie planowanych przerw w pracy maszyn urabiających, ładujących, zwałujących i pomocniczych oraz urządzeń ruchowych ustawia się je w bezpiecznym miejscu, wyznaczonym przez osobę dozoru ruchu zakładu górniczego, zabezpiecza przed dostępem osób nieupoważnionych oraz przed przypadkowym ich uruchomieniem.

4. W okresie planowanych przerw w pracy maszyn, o których mowa w ust. 3, nadzoruje się je w sposób ustalony przez kierownika ruchu zakładu górniczego lub wyznaczoną przez niego osobę kierownictwa odpowiedniego działu ruchu zakładu górniczego.

§ 61. 1. Odstęp pomiędzy maszynami urabiającymi, ładującymi i zwałującymi podczas ich eksploatacji nie może być równy lub mniejszy od sumy promieni maksymalnego zasięgu tych maszyn.

2. Maszyny urabiające, ładujące i zwałujące wyposaża się w sygnalizację ostrzegawczą, stosowaną przed ich uruchomieniem.

3. Pracę maszyn zwałujących oraz wielonaczyniowych urabiających i ładujących prowadzi się w blokadzie ruchu ze współpracującymi przenośnikami.

4. Do maszyn o pojemności naczynia do 0,5 m³ przepisu ust. 3 nie stosuje się.

5. Niedozwolone jest przebywanie osób w urządzeniach wysypowych lub pod nimi podczas pracy maszyny.

6. Określone przez kierownika ruchu zakładu górniczego stanowiska pracy zlokalizowane na maszynach wyposaża się w stałą łączność z operatorami tych maszyn.

§ 62. Sposób poruszania się maszyn na poziomach nad podziemnymi wyrobiskami określa kierownik ruchu zakładu górniczego.

§ 63. Do przejazdu lub transportu maszyn i urządzeń stosowanych w zakładzie górniczym przygotowuje się odpowiednie trasy.

§ 64. Maszynę jednonaczyniową podczas urabiania i ładowania ustawia się w sposób zapewniający widoczność środków transportowych urobku z kabiny maszyny.

§ 65. Dla każdej maszyny kierownik ruchu zakładu górniczego określa szerokość pasa bezpieczeństwa, w zależności od przyjętej technologii eksploatacji złoża, od górnej lub dolnej krawędzi poszczególnych skarp. Przekroczenie granicy tego pasa jest niedopuszczalne.

§ 66. 1. Obsługę maszyn i urządzeń powierza się pracownikom posiadającym odpowiednie upoważnienie do obsługi danego typu maszyn lub urządzeń wydane przez kierownika ruchu zakładu górniczego na podstawie udokumentowanych uprawnień i kwalifikacji.

2. Pracownicy obsługujący danego typu maszynę lub urządzenie muszą posiadać przy sobie dokument potwierdzający upoważnienie do obsługi tych maszyn lub urządzeń.

§ 67. Maszyny i urządzenia wyposaża się w niezbędne i sprawne osłony i urządzenia ochronne zapewniające bezpieczeństwo użytkowania, w tym w sprzęt gaśniczy lub instalacje gaśnicze.

§ 68. 1. Badania kontrolne konstrukcji nośnych, lin stalowych oraz zespołów i elementów związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa pracy maszyn zwałujących oraz wielonaczyniowych urabiających i ładujących wykonuje się zgodnie ze szczegółową instrukcją kontroli stanu technicznego, zatwierdzoną przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

2. Graniczne położenie ruchomych mechanizmów maszyn zabezpiecza się ogranicznikami.

§ 69. 1. Wysięgników, mechanizmów urabiania, ładowania i zwałowania nie używa się do podnoszenia przedmiotów niebędących urobkiem, jeżeli dokumentacja techniczna nie dopuszcza ich używania.

2. Jeżeli dokumentacja techniczna dopuszcza możliwość użycia wysięgników do prac, o których mowa w ust. 1, przy wykonywaniu tych czynności stosuje się przepisy bezpieczeństwa i higieny pracy przy urządzeniach dźwigowych.

§ 70. Materiały eksploatacyjne i części zamienne magazynuje się na maszynach i urządzeniach technicznych wyłącznie w miejscach do tego przeznaczonych.

§ 71. Na maszynach urabiających, ładujących i zwałujących dopuszczalne jest instalowanie dodatkowych grzejników elektrycznych tylko za zgodą kierownika ruchu zakładu górniczego lub wyznaczonej przez niego osoby dozoru odpowiedniego działu ruchu zakładu górniczego i służby przeciwpożarowej tego zakładu.

§ 72. Przejścia, pomosty, schody i drabiny na maszynach i urządzeniach utrzymuje się w stanie zapewniającym bezpieczne ich używanie.

Rozdział 5

Maszyny, urządzenia i instalacje elektroenergetyczne

§ 73. 1. Zakład górniczy, w którym przerwa w dopływie energii elektrycznej może spowodować zagrożenie dla ludzi, środowiska i mienia, wyposaża się w dwa niezależne zasilania.

2. Każde z zasilających, o których mowa w ust. 1, zapewnia co najmniej pokrycie minimalnej mocy gwarantowanej dla urządzeń, w których przerwa w dopływie energii może spowodować zagrożenie.

§ 74. W zakładzie górniczym przechowuje się aktualne dane dotyczące warunków zwarciovych, występujących w miejscu połączenia z zasilającym układem elektroenergetycznym.

§ 75. Instalowanie, eksploatacja oraz kontrola stanu technicznego maszyn, urządzeń i instalacji elektrycznych odbywają się zgodnie z wymaganiami określonymi w dokumentacji techniczno-ruchowej oraz we właściwych normach.

§ 76. Sposób wykonania skutecznej ochrony przeciwporażeniowej dla stosowanych urządzeń i instalacji elektrycznych określa dokumentacja techniczno-ruchowa zatwierdzana przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 77. Częstotliwość, zakres i sposób kontroli okresowych maszyn, urządzeń i instalacji elektroenergetycznych ustala się na podstawie odrębnych przepisów, instrukcji eksploatacyjnych i postanowień producenta, uwzględniając warunki eksploatacji tych urządzeń.

§ 78. Stacje transformatorowe ustawione w strefie rozrzutu odłamków skalnych zabezpiecza się przed możliwością uszkodzenia tymi odłamkami.

§ 79. W przypadku samoczynnego wyłączenia się urządzenia elektroenergetycznego spod napięcia można je ponownie załączyć po uzyskaniu zgody osoby dozoru ruchu zakładu górniczego.

§ 80. 1. Przejazd maszyn urabiających, ładujących i zwałujących pod napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi odbywa się przy zachowaniu szczególnych środków ostrożności i pod bezpośrednim nadzorem osoby dozoru ruchu zakładu górniczego jedynie wówczas, gdy maksymalny zasięg maszyny umożliwia zetknięcie z liniami elektroenergetycznymi.

2. Warunki bezpiecznego przejazdu maszyn urabiających, ładujących i zwałujących pod napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi są określone przez kierownika ruchu zakładu górniczego w instrukcji.

§ 81. 1. Odbioru technicznego nowych i przebudowanych urządzeń elektroenergetycznych dokonuje komisja odbioru technicznego powoływana przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

2. Odbioru technicznego urządzenia elektroenergetycznego stanowiącego integralną część maszyn lub urządzeń zakładu górniczego dokonuje się wraz z odpowiednią maszyną lub urządzeniem.

§ 82. W zakładzie górniczym przechowuje się dokumentację techniczno-ruchową dla urządzeń elektroenergetycznych.

§ 83. 1. Stacje elektroenergetyczne stałe o budowie uniemożliwiającej ich przemieszczanie posiadają własny lokalny uziom sztuczny.

2. W stacjach elektroenergetycznych przewoźnych o budowie przystosowanej do okresowej zmiany miejsca pracy oraz w stacjach zabudowanych na maszynach główne szyny uziemiające lub główne zaciski uziemiające łączy się z uziomem stacji, o której mowa w ust. 1, za pomocą przewodu ochronnego oraz wykonuje się dodatkowe połączenie z drugim uziomem sztucznym lub naturalnym.

3. Za uziom naturalny, o którym mowa w ust. 2, można uznać konstrukcję maszyny, konstrukcję przenośnika, metalowe elementy systemu odwadniania, jeżeli zmierzone wartości napięć rażeniowych są niższe od wartości dopuszczalnych.

4. Wymagania dla uziomów i przewodów ochronnych określają właściwe normy.

§ 84. 1. Kierownik ruchu zakładu górniczego lub wyznaczony przez niego kierownik odpowiedniego działu ruchu zakładu górniczego sporządza wykaz stacji elektroenergetycznych, które wyposaża się w środki łączności.

2. W każdej stacji elektroenergetycznej znajduje się:

- 1) schemat ideowy układu elektroenergetycznego stacji;
- 2) instrukcja obsługi stacji;
- 3) wykaz sprzętu ochronnego, niezbędnego do bezpiecznej obsługi stacji wraz z określeniem miejsca jego przechowywania;
- 4) instrukcja udzielania pierwszej pomocy w przypadku porażenia prądem elektrycznym oraz poparzenia łukiem elektrycznym;
- 5) instrukcja przeciwpożarowa;
- 6) wykaz sprzętu przeciwpożarowego będącego w jej wyposażeniu.

§ 85. Przenośniki taśmowe pracujące w ciągu oraz człony konstrukcji przenośników taśmowych, na których zainstalowane są urządzenia lub przewody elektroenergetyczne, łączy się ze sobą po obu stronach linką lub taśmą stalową o przekroju co najmniej 50 mm² lub w inny sposób, zapewniający skuteczne przewodzące połączenie tych części poprzez powierzchnie styku.

§ 86. 1. Kable i przewody oponowe:

- 1) układa się w taki sposób, aby nie były narażone na uszkodzenia mechaniczne;
- 2) oznakowuje się na obydwu końcach przez umieszczenie numeru linii i adresu kierunkowego.

2. Przewód oponowy zasilający maszyny i urządzenia, w tym urządzenia pływające o napędzie elektrycznym, układa się w sposób ustalony przez kierownika ruchu zakładu górniczego lub wyznaczoną przez niego osobę dozoru odpowiedniego działu ruchu zakładu górniczego w porozumieniu z kierownikiem działu robót górniczych.

3. Niedopuszczalne jest przemieszczanie przewodów oponowych, szaf łączeniowych i sprzęgieł, będących pod napięciem, z wyjątkiem maszyn i urządzeń ruchomych.

4. Lokalne przesuwanie przewodów oponowych będących pod napięciem jest dopuszczalne wyłącznie za pomocą sprzętu ochronnego i odpowiednich narzędzi, zabezpieczających pracowników wykonujących tę czynność.

§ 87. Szczegółowe wymagania dotyczące linii napowietrznych znajdujących się na terenie zakładu górniczego są określane przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 88. Sieci trakcji przewodowej zakładu górniczego buduje się w sposób zapewniający bezpieczeństwo osób oraz zakładu górniczego.

§ 89. Szczegółowe wymagania w zakresie instalowania, eksploatacji i kontroli maszyn, urządzeń i sieci elektroenergetycznych, a także ochrony przeciwporażeniowej w zakładach wydobywających węgiel brunatny określa załącznik nr 2 do rozporządzenia.

Rozdział 6

Urządzenia telekomunikacyjne i układy automatyzacji

§ 90. 1. Zakład górniczy wyposaża się w urządzenia i sieci telekomunikacyjne zapewniające bezpieczne wykonywanie pracy i umożliwiające, w razie potrzeby, podjęcie natychmiastowych działań w zakresie udzielania pomocy, ewakuacji i prowadzenia akcji ratowniczej.

2. Kierownik ruchu zakładu górniczego ustala miejsca i obiekty, które wyposaża się w urządzenia telekomunikacyjne.

3. Urządzenia telekomunikacyjne związane z bezpieczeństwem ruchu zakładu górniczego zasilają się tak, aby w przypadku zaniku napięcia zasilania zapewnić ich pracę przez okres ustalony przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

4. Kierownik ruchu zakładu górniczego ustala wykaz urządzeń, o których mowa w ust. 3.

§ 91. Prace przy urządzeniach telekomunikacyjnych znajdujących się w obiektach elektroenergetycznych odbywają się pod nadzorem pracowników służby energomechanicznej. Do wykonywania tych prac stosuje się przepisy dotyczące bezpieczeństwa pracy przy urządzeniach i instalacjach elektroenergetycznych.

§ 92. Pomieszczenia, w których znajdują się urządzenia telekomunikacyjne oraz ruchu telekomunikacyjnego, w których jest pełniona całodobowa służba, w szczególności stanowiska dyspozytorskie i stanowiska łącznic telefonicznych, wyposaża się w oświetlenie awaryjne.

§ 93. W zakładzie górniczym stosuje się łączność przewodową lub inne systemy łączności.

§ 94. Układy automatyzacji przeznaczone do centralnego sterowania maszyn i urządzeń zapewniają uruchamianie, zatrzymywanie i bieżącą kontrolę pracy maszyn i urządzeń sterowanych ze stanowiska dyspozytorskiego.

§ 95. W każdym układzie automatyzacji obok sterowania automatycznego lub zdalnego zapewnia się sterowanie lokalne.

§ 96. W zakładzie górniczym sporządza się, przechowuje i aktualizuje na bieżąco mapy sieci telekomunikacyjnej na podkładzie mapy sytuacyjno-wysokościowej powierzchni w skali 1:2000 lub 1:5000.

Rozdział 7

Transport

§ 97. 1. Przenośniki taśmowe wyposaża się w urządzenia:

- 1) do napinania oraz czyszczenia taśmy;
- 2) hamulcowe, zabezpieczające przed samoczynnym ruchem taśmy pod wpływem ciężaru urobku oraz przed zasypaniem przenośnika odbierającego;
- 3) umożliwiające awaryjne zatrzymanie przenośnika;
- 4) służące jako osłony części wirujących i ruchomych, określone szczegółowo w dokumentacji technicznej;
- 5) sygnalizujące (akustyczne i optyczne), informujące o zamierzonym uruchomieniu przenośnika;
- 6) wyłączające z ruchu przenośnik w przypadku zaistnienia poślizgu taśmy na bębnach napędowych.

2. Przenośnik taśmowy wyposaża się w skuteczne zabezpieczenie przed przypadkowym uruchomieniem.

3. W przypadkach uzasadnionych warunkami technicznymi przenośniki, które zgodnie z dokumentacją techniczną nie posiadają pełnego wyposażenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, 2 i 6, oddaje do ruchu kierownik ruchu zakładu górniczego pod warunkiem ustalenia dodatkowych wymagań gwarantujących bezpieczeństwo.

§ 98. 1. Wzdłuż tras przenośników taśmowych w miejscach ustalonych przez kierownika ruchu zakładu górniczego lub wyznaczoną przez niego osobę dozoru ruchu zakładu górniczego znajdują się bezpieczne dla osób przejścia przez te przenośniki.

2. Teren wzdłuż przenośników taśmowych utrzymuje się w sposób umożliwiający przejazd lub przejście w celu przeprowadzenia kontroli stanu technicznego przenośnika lub jego naprawy.

3. Stałe stanowiska obsługi przenośników taśmowych wyposaża się w techniczne środki łączności.

4. W przypadkach uzasadnionych warunkami technicznymi kierownik ruchu zakładu górniczego może odstąpić od wymogu określonego w ust. 3.

§ 99. 1. W rejonie stacji napędowych przenośników taśmowych zapewnia się powierzchnię niezbędną do korzystania z urządzeń dźwignicowych podczas montażu lub napraw.

2. W przypadku gdy nie jest możliwe zapewnienie powierzchni, o której mowa w ust. 1, stacje napędowe przenośników taśmowych wyposaża się we własne urządzenia dźwignicowe, odpowiadające wymaganiom określonym w przepisach o dozorze technicznym.

§ 100. 1. Przenośniki taśmowe ustawia się w bezpiecznej odległości od dolnej lub górnej krawędzi poszczególnych skarp.

2. Odległość, o której mowa w ust. 1, określa kierownik ruchu zakładu górniczego.

§ 101. Przenośniki taśmowe eksploatuje się w sposób niestwarzający zagrożenia powodowanego przez wypadający z ich taśm urobek.

§ 102. Transportowanie przenośnikami taśmowymi popiołu odbywa się z zastosowaniem odpowiednich środków zapobiegających pyleniu, po uprzednim jego wygaszeniu i ochłodzeniu do temperatury nie wyższej niż +50 °C.

§ 103. Niedopuszczalne jest:

- 1) zbliżanie się do ruchomych nieosłoniętych części przenośnika taśmowego na odległość mniejszą niż 0,5 m;
- 2) dokonywanie napraw i robót konserwacyjnych przy przenośniku taśmowym podczas jego ruchu, gdy istnieje zagrożenie bezpośredniego zetknięcia się z elementami będącymi w ruchu;
- 3) uruchamianie przenośnika taśmowego bez uprzedniego sygnału ostrzegawczego;
- 4) przebywanie na konstrukcji przenośnika lub na taśmie podczas jego ruchu.

§ 104. Przenośniki taśmowe przesuwa się zgodnie z instrukcją zatwierdzoną przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 105. Wykorzystywanie przenośników taśmowych do celów innych niż określone w procesie technologicznym jest dopuszczalne na zasadach określonych w dodatkowej instrukcji zatwierdzonej przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 106. Naprawianie przenośnika jest dopuszczalne, po uprzednim jego zabezpieczeniu przed przypadkowym uruchomieniem, w sposób ustalony przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 107. 1. Koleje znajdujące się na terenie zakładu górniczego eksploatuje się zgodnie z regulaminem transportu szynowego, zatwierdzonym przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

2. Zasady eksploatacji, utrzymania i napraw torów jezdnych maszyn ustala kierownik ruchu zakładu górniczego.

§ 108. Odległość przewodów trakcji elektrycznej będących pod napięciem od maksymalnego zasięgu pracy maszyn nie może być mniejsza niż 5 m.

§ 109. 1. Materiał przeznaczony do zwałowania przewozi się na zwałowiska w składach ciągnionych.

2. Kierownik ruchu zakładu górniczego w uzasadnionych przypadkach może zezwolić na przewożenie materiału na zwałowiska w składach pchanych.

§ 110. 1. Szynowy transport wewnątrzzakładowy przy użyciu lokomotyw wyposaża się w niezbędne zabezpieczenia oraz urządzenia sygnalizacji i łączności.

2. Niedopuszczalne jest równoczesne używanie na tych samych odcinkach torów lokomotyw i innych środków transportu szynowego.

§ 111. 1. Niedopuszczalny jest przewóz ręczny wozami w wyrobiskach górniczych o nachyleniu powyżej 4°.

2. Przy przewozie ręcznym w miejscach, w których istnieje możliwość samoczynnego toczenia się wozu w wyrobiskach górniczych o nachyleniu do 4°, odległość między wozami nie może być mniejsza niż 30 m.

§ 112. Transport ręczny po torach przewozu lokomotywowego jest dopuszczalny tylko na podstawie zezwolenia kierownika ruchu zakładu górniczego i na określonych przez niego warunkach.

§ 113. 1. Stacje i pomosty nadawczo-odbiorcze wyposaża się w odcinki torów ułożone poziomo i w linii prostej.

2. Długość odcinków torów poziomych na pomostach dobiera się w sposób zapewniający zmieszczenie zestawu transportowego wozów na tych pomostach i z uwzględnieniem możliwości swobodnej ich obsługi.

§ 114. 1. Górne i pośrednie pomosty załadownicze torów wyposaża się w zapory zabezpieczające wozy przed stoczeniem się.

2. Na torach w wyrobiskach górniczych o nachyleniu powyżej 4° instaluje się łapacze wózków lub inne urządzenia zabezpieczające o podobnym działaniu.

§ 115. Stanowisko maszynisty kołowrotu oraz stanowiska obsługi pomostów nadawczo-odbiorczych wyposaża się w:

- 1) instrukcję określającą dopuszczalną ilość wozów ładownych i pustych, jakie powinny być eksploatowane;
- 2) tablice z obowiązującymi sygnałami informacyjno-ostrzegawczymi.

§ 116. 1. Budowę dróg stałych wewnętrznych zakładu górniczego wykonuje się zgodnie z wymaganiami określonymi w dokumentacji zatwierdzonej przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

2. Drogi przeznaczone dla ruchu kołowego w zakładzie górniczym:

- 1) dostosowuje się do gabarytów i ciężaru pojazdów technologicznych używanych w ruchu zakładu górniczego oraz do natężenia ruchu;
- 2) oznakowuje się odpowiednio;
- 3) dzieli się na drogi stałe i tymczasowe, z określeniem wymagań dotyczących nawierzchni oraz wyodrębnieniem dróg dla pojazdów gąsienicowych.

§ 117. 1. Zasady używania i utrzymywania pojazdów oraz dróg wewnętrznych zakładu górniczego określa regulamin ruchu, zatwierdzony przez kierownika ruchu zakładu górniczego, uwzględniający odrębne przepisy w tym zakresie.

2. Regulamin ruchu, o którym mowa w ust. 1, określa w szczególności:

- 1) pojazdy, w kabinach których podczas załadunku nie mogą przebywać ludzie;
- 2) zasady przewozu osób pojazdami.

§ 118. 1. W przypadku załadunku pojazdów urządzeniami mechanicznymi pojazdy te mogą być podstawione do miejsc załadunkowych po otrzymaniu sygnału od operatora maszyny lub urządzenia załadowniczego.

2. Objaśnienia sygnałów porozumiewawczych obowiązujących podczas załadunku pojazdów umieszcza się w miejscu widocznym dla kierowcy pojazdu.

3. Osprzęt ładujący maszyny lub urządzenia załadowniczego nie może być przemieszczany nad kabiną pojazdu.

§ 119. Obsługę techniczną, przeglądy, konserwacje i naprawy pojazdów przeprowadza się wyłącznie w miejscach do tego celu przeznaczonych.

§ 120. Transport linowy pionowy, pochyły i poziomy prowadzi się zgodnie z regulaminem ruchu, zatwierdzonym przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 121. 1. Na początku każdej zmiany roboczej dokonuje się przeglądu stanu przydatności lin oraz mechanizmów transportu linowego.

2. Liny nośne i ciągnące poddaje się badaniom okresowym, co najmniej raz w roku, zgodnie z instrukcją opracowaną na podstawie dokumentacji techniczno-ruchowej i zatwierdzoną przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 122. Prowadzenie transportu linowego pionowego oraz za pomocą wiszących kolejek linowych wykonuje się na zasadach określonych przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 123. Jazda osób obsługi i dozoru ruchu wózkami przeznaczonymi do kontroli okresowych, badania lin nośnych, ciągnących i urządzeń kolejek odbywa się na podstawie zezwolenia kierownika ruchu zakładu górniczego i na warunkach określonych w tym zezwoleniu.

§ 124. Pomiędzy stacjami i pomostami zachowuje się łączność oraz ustaloną sygnalizację.

§ 125. Niedopuszczalne jest przebywanie na stacjach oraz przechodzenie po trasie podczas prowadzenia ruchu.

§ 126. 1. Przechodzenie pomiędzy pogłębiarką, koparką lub innym urządzeniem pływającym a barką jest dopuszczalne tylko po pomoście.

2. Na każdej zmianie roboczej pracę wykonuje co najmniej jeden pracownik przeszkolony w zakresie ratownictwa wodnego.

§ 127. 1. Urządzenia pływające oraz dojścia do stanowisk pracy na urządzeniach pływających wyposaża się obustronnie na całej długości w pomosty wyposażone w balustrady z poręczami ochronnymi umieszczonymi na wysokości 1,1 m.

2. Na każdej zmianie roboczej przed rozpoczęciem pracy kontroluje się stan zanurzenia pontonów urządzenia pływającego. Wyniki kontroli wpisuje się do książki kontroli.

§ 128. Urobek na przenośnik pływający podaje się przy użyciu kosza zasypowego.

§ 129. Jednostki pływające napełnia się urobkiem w ilości nieprzekraczającej dopuszczalnej ładowności. Podczas załadunku lub rozładunku jednostki pływające przycumowuje się lub kotwiczy.

Rozdział 8

Odwadnianie

§ 130. 1. Sposób odwadniania wyrobisk odkrywkowych określa dokumentacja techniczna, sporządzona na podstawie warunków hydrologicznych i hydrogeologicznych. Dokumentację tę zatwierdza kierownik ruchu zakładu górniczego. W przypadku braku dokumentacji technicznej sposób odwadniania określa kierownik ruchu zakładu górniczego.

2. Jeżeli w pobliżu zakładu górniczego znajdują się rzeki, stawy lub inne zbiorniki wodne, a ich wody mogą przedostać się do wyrobisk górniczych, wyrobiska te chroni się w sposób ustalony przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 131. 1. Odwadnianie wyrobiska górniczego, zwałowiska odpadów wydobywczych w wyrobisku i mas ziemnych lub skalnych, zwanego dalej „zwałowiskiem”, a także składowiska urobku i produktów, zwanego dalej „składowiskiem”, które powstały w związku z prowadzeniem eksploatacji kopalni, obejmuje:

- 1) ujęcie wód wypływających ze skarp i dna wyrobiska górniczego;
- 2) ujęcie wód spływających ze skarp i wypływających spod dolnej krawędzi zboczy zwałowiska i składowiska;
- 3) ujęcie wód opadowych w obrębie wyrobiska górniczego, zwałowiska i składowiska;
- 4) odprowadzanie wód, o których mowa w pkt 1–3, do pompowni i do zbiorników lub cieków na powierzchni.

2. Kierownik ruchu zakładu górniczego zatwierdza lokalizację i konstrukcje zbiorników, osadników oraz rowów odwadniających budowanych na stałych elementach wyrobiska górniczego, zwałowiska i składowiska, jeżeli nie dokonano tego w dokumentacji technicznej.

3. Niedopuszczalne jest utrzymywanie zbiorników wodnych niezwiązanych z ruchem zakładu górniczego na poziomach roboczych wyrobiska górniczego, zwałowiska i składowiska oraz w odległości od krawędzi wyrobiska wglębnego nie mniejszej niż ustalona przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

4. Zakaz, o którym mowa w ust. 3, nie dotyczy tymczasowych zbiorników wodnych powstałych wskutek opadów atmosferycznych lub podniesienia się wód gruntowych, o ile nie zagrażają bezpieczeństwu ruchu zakładu górniczego oraz osób w nim przebywających.

§ 132. Częstotliwość kontroli zwierciadła wody w otworach obserwacyjnych ustala kierownik ruchu zakładu górniczego. Kontrole te przeprowadza się co najmniej raz na sześć miesięcy.

§ 133. W przypadku przewidywanych zmian poziomu zwierciadła wód podziemnych, spowodowanych działalnością górniczą, w systemie odwadniania uwzględnia się prowadzenie obserwacji poziomu tego zwierciadła oraz zmian stosunków wodnych w górotworze, stosownie do postępu robót, nie rzadziej niż co dwa miesiące.

§ 134. 1. Podczas projektowania odwadniania zakładu górniczego określa się przewidywane dopływy wody w m³/min, wynikające z:

- 1) dokumentacji hydrogeologicznych – w przypadku wód podziemnych;
- 2) obliczeń hydrologicznych – w przypadku wód opadowych.

2. Określenia przewidywanych dopływów wód podziemnych w czynnym zakładzie górniczym dokonuje się na podstawie pomiarów i obserwacji, jeżeli warunki hydrogeologiczne nie ulegają zasadniczym zmianom, a zakład górniczy z okresu ostatnich dwóch lat posiada udokumentowane wyniki przeprowadzonych obserwacji i pomiarów.

3. Dopływy wód opadowych w obrębie zlewni wyrobiska górniczego i zwałowiska oblicza się na podstawie maksymalnego opadu dobowego o prawdopodobieństwie 10% (opad występujący raz na 10 lat).

§ 135. 1. W zakładach górniczych wydobywających kopaliny inne niż węgiel brunatny, zaliczonych do:

- 1) pierwszego stopnia zagrożenia wodnego – wydajność pomp zapewnia odprowadzenie w ciągu 36 godzin dobowego dopływu wód podziemnych oraz w ciągu 48 godzin dobowego dopływu wód opadowych, określonych zgodnie z § 134;
- 2) drugiego stopnia zagrożenia wodnego – wydajność pomp zapewnia:
  - a) odprowadzenie w ciągu 24 godzin dobowego dopływu wód podziemnych oraz w ciągu 36 godzin dobowego dopływu wód opadowych, określonych zgodnie z § 134,
  - b) w przypadku możliwości retencjonowania wód na poziomach eksploatacyjnych odprowadzenie dobowego dopływu wód opadowych w ciągu 48 godzin.

2. Pompownie, do których sumaryczny dobowy dopływ wód podziemnych i wód opadowych, określony zgodnie z § 134, przekracza 1 m³/min, wyposaża się w rezerwowe pompy o wydajności nie niższej niż 50% wydajności pomp, o której mowa w ust. 1 pkt 2.

§ 136. 1. W zakładach górniczych wydobywających węgiel brunatny, zaliczonych do:

- 1) pierwszego stopnia zagrożenia wodnego – wydajność pompowni odprowadzających wody z wyrobisk górniczych zapewnia:
  - a) odprowadzenie dobowych dopływów wód podziemnych w ciągu 24 godzin,
  - b) w przypadku możliwości retencjonowania wód na poziomach eksploatacyjnych odprowadzenie dobowego dopływu określonego w lit. a w ciągu 48 godzin,
  - c) odprowadzenie dobowego dopływu wód opadowych w ciągu 36 godzin,
  - d) rezerwę wynoszącą 30% łącznej wydajności pomp;
- 2) drugiego stopnia zagrożenia wodnego – wydajność pompowni odprowadzających wody z wyrobisk górniczych zapewnia:
  - a) odprowadzenie dobowych dopływów wód podziemnych i opadowych w ciągu 24 godzin,
  - b) rezerwę wynoszącą 50% łącznej wydajności pomp,
  - c) w przypadku możliwości retencjonowania wód na poziomach eksploatacyjnych odprowadzenie dopływu określonego w lit. a w ciągu 36 godzin.

2. Sposób obliczania dopływu wód określa się zgodnie z § 134.

§ 137. Kierownik ruchu zakładu górniczego ustala, jaka liczba pomp stanowiących rezerwę, o której mowa w § 135 i § 136, może być w tym samym czasie naprawiana.

§ 138. 1. Pompownie powinny posiadać:

- 1) zbiorniki o pojemności czterogodzinnego dopływu wody, określonego w § 134;
- 2) dwa rurociągi tłoczne lub dwa zestawy rurociągów tłocznych, z których każdy zapewni bieżące odprowadzenie obliczeniowego dopływu wody do pompowni.

2. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, przy zapewnieniu bezpieczeństwa pracowników oraz bezpieczeństwa i ciągłości ruchu zakładu górniczego, dopuszcza się zmniejszenie pojemności zbiornika do dwugodzinnego przewidywanego dopływu wody oraz posiadanie jednego rurociągu lub jednego zestawu rurociągów tłocznych.

3. O dopuszczalnym zmniejszeniu pojemności zbiornika do dwugodzinnego przewidywanego dopływu wody oraz posiadaniu jednego rurociągu tłocznego lub jednego zestawu rurociągów tłocznych decyduje kierownik ruchu zakładu górniczego, powiadamiając właściwy organ nadzoru górniczego.

§ 139. W przypadkach uzasadnionych warunkami technicznymi kierownik ruchu zakładu górniczego odstępuje od stosowania odwadniania.

§ 140. 1. W przypadku gdy studnie pompowe stanowią podstawowy system odwadniania, zapewnia się warunki zasilania w energię elektryczną i odprowadzenia wody eliminujące jednoczesny wymuszony postój takiej liczby studni, która może stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa ruchu zakładu górniczego.

2. W studniach pompowych:

- 1) zapewnia się możliwość dokonywania pomiarów poziomu zwierciadła wody;
- 2) odpowiednio zabezpiecza się wyloty studni;
- 3) zapewnia się możliwość dokonywania kontrolnych pomiarów ilości pompowanej wody.

3. Dla zapewnienia ciągłości pracy studni pompowych zakład górniczy posiada niezbędną rezerwę pomp oraz urządzeń do ich wymiany w liczbie ustalonej przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

4. Warunki wykonywania i eksploatacji studni pompowych w wyrobisku górniczym i w rejonach zagrożonych występowaniem zapadlisk lub osuwisk ustala kierownik ruchu zakładu górniczego.

Rozdział 9

Zwałowanie i składowanie

§ 141. 1. Zwałowisko lub składowisko lokalizuje się w części wyrobiska górniczego, z której całkowicie wyeksploatowano kopalinę, lub poza granicą zasobów bilansowych, w miejscu niepowodującym pogorszenia warunków późniejszej eksploatacji zasobów złóż.

2. W przypadkach uzasadnionych warunkami terenowymi i techniczno-ekonomicznymi dopuszcza się lokalizowanie tymczasowych zwałowisk lub składowisk w granicach zasobów bilansowych złoża.

§ 142. 1. Teren przeznaczony pod zwałowiska lub składowiska:

- 1) odwadnia się i zabezpiecza się przed dopływem wody, z wyjątkiem wyrobisk stanowiących zbiorniki wodne;
- 2) bada się pod względem wytrzymałości i stateczności podłoża.

2. O potrzebie przeprowadzenia badań, o których mowa w ust. 1 pkt 2, decyduje kierownik ruchu zakładu górniczego.

§ 143. 1. Kształtowanie zwałowisk lub składowisk prowadzi się zgodnie z dokumentacją techniczną, zatwierdzoną przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

2. Dokumentacja, o której mowa w ust. 1, zawiera dane dotyczące:

- 1) technologii zwałowania albo składowania;
- 2) kątów generalnych zboczy;
- 3) bezpiecznej odległości od:
  - a) wyrobiska górniczego,
  - b) krawędzi frontów eksploatacyjnych dla zwałowania w wyrobisku górniczym,
  - c) cieków i zbiorników wodnych,
  - d) dróg, obiektów budowlanych, linii kolejowych i innych urządzeń;
- 4) wysokości piętér i ich ilości;
- 5) maszyn i urządzeń stosowanych do zwałowania i składowania;
- 6) dopuszczalnego kąta nachylenia poprzecznego torów.

3. W przypadkach uzasadnionych warunkami terenowymi lub technicznymi oraz warunkami bezpieczeństwa, a także przeznaczeniem urobionych mas ziemnych lub skalnych kierownik ruchu zakładu górniczego może odstąpić od sporządzenia dokumentacji, o której mowa w ust. 1.

4. Zwałowiska i składowiska kształtuje się, użytkuje i utrzymuje w sposób niepowodujący zagrożenia dla pracowników i osób postronnych oraz zapobiegający zanieczyszczeniu gleby, wód powierzchniowych i podziemnych.

§ 144. 1. Budowę zwałowisk prowadzi się tak, aby masy nadkładowe najbardziej przydatne do rekultywacji były zwałowane jako wierzchowina.

2. Odpady wydobywcze nieumieszczane na zwałowiskach podlegają unieszkodliwianiu w obiektach unieszkodliwiania odpadów wydobywczych.

3. Zasady budowy obiektów unieszkodliwiania odpadów wydobywczych określają przepisy ustawy z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych (Dz. U. Nr 138, poz. 865, z późn. zm.⁶⁾).

§ 145. 1. Wierzchowinę zwałowiska i zboczy stałych kształtuje się wraz z postępowaniem robót górniczych, w sposób umożliwiający ich rekultywację.

2. Powierzchnie wierzchowiny zwałowiska i zboczy stałych zabezpiecza się przed erozją.

§ 146. Zwałowanie kopalin palnych wykonuje się w sposób uniemożliwiający ich samozapalenie.

§ 147. W przypadku możliwości odzysku zwałowanych mas nadkładowych lub ich części stosuje się zwałowanie selektywne, o ile jest to ekonomicznie uzasadnione.

§ 148. Podczas wyładunku zwałowanego materiału ze środków transportowych niedopuszczalne jest przebywanie pracowników od strony rozładowywanych środków transportowych.

Rozdział 10

Gospodarka złożami kopalin w procesie ich wydobywania, geologia górnicza i miernictwo górnicze

§ 149. 1. Roboty górnicze projektuje się i wykonuje w sposób zapewniający możliwie największe wykorzystanie złoża, przy uwzględnieniu uwarunkowań wynikających z zachowania bezpieczeństwa powszechnego, bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony środowiska, ochrony obiektów budowlanych oraz zapobiegania szkodom.

2. Eksploatację złóż wielosurowcowych prowadzi się w sposób selektywny.

§ 150. 1. W granicach zasobów bilansowych złoża nie dopuszcza się lokowania przez przedsiębiorcę obiektów budowlanych w sposób powodujący pogorszenie warunków późniejszej eksploatacji złoża.

2. W przypadkach uzasadnionych warunkami terenowymi i techniczno-ekonomicznymi dopuszcza się lokowanie tymczasowych obiektów budowlanych w granicach zasobów bilansowych złoża.

3. W przypadkach, o których mowa w ust. 2, kierownik ruchu zakładu górniczego określa termin likwidacji lub przeniesienia obiektu.

§ 151. 1. W zakładzie górniczym zapewnia się obsługę geologiczną i mierniczą zakładu górniczego wykonywaną przez służbę geologiczną i mierniczą zakładu górniczego, które podlegają bezpośrednio kierownikowi ruchu zakładu górniczego lub jego zastępcy.

2. Zakres zadań wykonywanych przez pracowników służby geologicznej i mierniczej ustala kierownik ruchu zakładu górniczego.

§ 152. 1. Dokumentację mierniczo-geologiczną przechowuje się w zakładzie górniczym, w sposób zapewniający jej właściwe zabezpieczenie przed uszkodzeniem i dostępem osób nieupoważnionych.

2. Za zgodą kierownika ruchu zakładu górniczego dokumentacja mierniczo-geologiczna może być przechowywana poza zakładem górniczym, pod warunkiem spełnienia wymagań, o których mowa w ust. 1. O przechowywaniu tej dokumentacji poza zakładem górniczym powiadamia się właściwy organ nadzoru górniczego.

⁶⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2010 r. Nr 28, poz. 145, z 2011 r. Nr 163, poz. 981, z 2012 r. poz. 1513 oraz z 2013 r. poz. 21.

§ 153. 1. W zakresie obsługi geologicznej i górniczej, o której mowa w § 151 ust. 1, prowadzi się książkę uwag oraz książkę ewidencji dokumentacji mierniczo-geologicznej.

2. Książka uwag zawiera informacje dotyczące zakładu górniczego, w szczególności:

- 1) prowadzenia robót niezgodnie z warunkami określonymi w koncesji lub w planie ruchu zakładu górniczego;
- 2) uchybień w zakresie racjonalnej gospodarki złożem;
- 3) zauważonych zagrożeń mających wpływ na bezpieczeństwo ruchu zakładu górniczego;
- 4) stwierdzonych zmian warunków geologicznych lub hydrogeologicznych w stosunku do określonych w dokumentacji geologicznej i hydrogeologicznej, w tym zmian spowodowanych dokładniejszym rozpoznaniem złoża lub zmianą granic złoża.

3. Informację wpisaną do książki uwag niezwłocznie przedkłada się kierownikowi ruchu zakładu górniczego, który w przypadkach określonych w ust. 2 pkt 1–3, wyznacza termin oraz osoby odpowiedzialne za usunięcie zgłoszonych nieprawidłowości.

§ 154. W zakresie obsługi geologicznej zakładu górniczego, o której mowa w § 151 ust. 1:

- 1) kontroluje się:
  - a) roboty górnicze i wiertnicze wykonywane na potrzeby zakładu górniczego,
  - b) racjonalne wykorzystanie kopalin,
  - c) zgodność prowadzenia robót górniczych z koncesją, projektem zagospodarowania złoża i planem ruchu zakładu górniczego,
  - d) selektywną eksploatację i zwałowanie złóż wielosuwrowcowych;
- 2) kartuje, profiluje i opróbowuje się roboty górnicze i wiertnicze;
- 3) bada się budowę geologiczną górotworu, wykonuje się obserwacje i pomiary hydrogeologiczne oraz prowadzi się ewidencję ich wyników;
- 4) prowadzi się:
  - a) badania strukturalne, mineralogiczne i petrograficzne, niezbędne do określenia zjawisk geologicznych,
  - b) aktualizację treści geologicznej map podstawowych, przeglądowych i specjalnych,
  - c) badania geologiczne wyprzedzające i rozpoznawcze,
  - d) okresowe analizy gospodarki złożem;
- 5) sporządza się:
  - a) podstawowe dokumenty dotyczące prac geologicznych i górniczych,
  - b) operat ewidencyjny zasobów złoża kopaliny;
- 6) dokumentuje się przyczyny powstania strat w zasobach złoża;
- 7) bada się stosunki wodne w terenie górniczym i jego bezpośrednim sąsiedztwie;
- 8) bada się i kontroluje jakość złoża oraz zmienności parametrów jakościowych w procesie wydobywania kopalin;
- 9) aktualizuje się i uzupełnia dokumentację mierniczo-geologiczną wynikami badań i pomiarów geologicznych, hydrogeologicznych i geologiczno-inżynierskich oraz wynikami badań laboratoryjnych;
- 10) prognozuje się i analizuje zagrożenia naturalne.

§ 155. W zakresie obsługi mierniczej zakładu górniczego, o której mowa w § 151 ust. 1:

- 1) kontroluje się zgodność prowadzonych robót górniczych z planem ruchu zakładu górniczego i wymaganiami określonymi w koncesji;
- 2) wykonuje się:
  - a) prace geodezyjne związane z budową, rozbudową i ruchem zakładu górniczego, w tym pomiary zdjętego nadkładu i wydobytej kopaliny,

- b) pomiary określające wpływ robót górniczych na powierzchnię terenu górniczego,
  - c) pomiary uzupełniające i kontrolne;
- 3) sporządza, aktualizuje i uzupełnia się dokumentację mierniczo-geologiczną;
  - 4) wyznacza się w terenie punkty załamania granicy obszaru górniczego, filary, pasy i półki ochronne oraz kontroluje się prowadzenie robót górniczych w ich granicach;
  - 5) prognozuje i określa się deformację powierzchni w granicach terenu górniczego;
  - 6) sporządza się dokumentację mierniczą:
    - a) dla prowadzenia rekultywacji,
    - b) zjawisk osuwiskowych, występujących w wyrobiskach górniczych i w rejonie zwałowisk;
  - 7) kontroluje się sposób zagospodarowania terenów oraz opracowuje się wnioski dotyczące sposobu zagospodarowania lub przekazywania terenów zbędnych.

§ 156. 1. Przed rozpoczęciem robót górniczych w sąsiedztwie granic obszaru górniczego służba miernicza wyznacza w terenie przebieg tych granic. Punkty załamania granic obszaru górniczego w tym rejonie stabilizuje się w sposób trwały w gruncie.

2. W przypadkach uzasadnionych warunkami terenowymi i techniczno-ruchowymi lub warunkami bezpieczeństwa służba miernicza zakładu górniczego wyznacza granice obszaru górniczego, o których mowa w ust. 1 i § 155 pkt 4, w inny sposób określony przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

Rozdział 11

Ochrona środowiska

§ 157. Kierownik ruchu zakładu górniczego podejmuje działania mające na celu zmniejszenie negatywnego wpływu ruchu zakładu górniczego na środowisko.

§ 158. Zasady postępowania z wodami z odwodnienia zakładu górniczego określają przepisy ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2012 r. poz. 145, z późn. zm.⁷⁾).

§ 159. Sposób postępowania z odpadami wydobywczymi określają przepisy ustawy z dnia 10 lipca 2008 r. o odpadach wydobywczych, z wyjątkiem zwałowania odpadów wydobywczych w obrębie wyrobisk górniczych, o którym mowa w rozdziale 9.

§ 160. W zakładzie górniczym wykonywanie pomiarów emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego i emisji hałasu do środowiska odbywa się w sposób określony w przepisach ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.⁸⁾).

§ 161. Urządzenia odpylające i neutralizujące oraz zabezpieczenia służące do ochrony powietrza atmosferycznego eksploatuje się w sposób określony w instrukcji zatwierdzonej przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

§ 162. 1. Rekultywację gruntów w granicach zakładu górniczego prowadzi się w miarę, jak grunty te stają się zbędne całkowicie, częściowo lub na określony czas do prowadzenia ruchu zakładu górniczego.

2. Rekultywację w granicach udokumentowanego złoża poprzedza się dokonaniem obmiaru wyeksploatowanej części złoża.

3. Rekultywację gruntów w granicach zakładu górniczego prowadzi się w sposób określony w dokumentacji rekultywacji, zatwierdzonej przez kierownika ruchu zakładu górniczego.

⁷⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2012 r. poz. 951 i 1513 oraz z 2013 r. poz. 21 i 165.

⁸⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2008 r. Nr 111, poz. 708, Nr 138, poz. 865, Nr 154, poz. 958, Nr 171, poz. 1056, Nr 199, poz. 1227, Nr 223, poz. 1464 i Nr 227, poz. 1505, z 2009 r. Nr 19, poz. 100, Nr 20, poz. 106, Nr 79, poz. 666, Nr 130, poz. 1070 i Nr 215, poz. 1664, z 2010 r. Nr 21, poz. 104, Nr 28, poz. 145, Nr 40, poz. 227, Nr 76, poz. 489, Nr 119, poz. 804, Nr 152, poz. 1018 i 1019, Nr 182, poz. 1228, Nr 229, poz. 1498 i Nr 249, poz. 1657, z 2011 r. Nr 32, poz. 159, Nr 63, poz. 322, Nr 94, poz. 551, Nr 99, poz. 569, Nr 122, poz. 695, Nr 152, poz. 897, Nr 178, poz. 1060 i Nr 224, poz. 1341, z 2012 r. poz. 460, 951, 1342 i 1513 oraz z 2013 r. poz. 21, 139, 165 i 888.

4. Dokumentację rekultywacji sporządza się w formie opisowej i graficznej, uwzględniając wymagania i wytyczne zawarte w normie określającej ogólne wytyczne projektowania rekultywacji w górnictwie odkrywkowym.

5. W dokumentacji rekultywacji określa się kierunek, zakres, sposób i termin wykonania rekultywacji, w szczególności:

- 1) stan początkowy gruntów wymagających rekultywacji oraz ich docelowe ukształtowanie;
- 2) usytuowanie obiektów budowlanych;
- 3) metody kształtowania rzeźby terenu niekorzystnie przekształconego oraz odtwarzania gleb;
- 4) sposób regulacji stosunków wodnych na gruntach rekultywowanych;
- 5) sposób zabezpieczenia przeciwoerozyjnego rekultywowanych powierzchni;
- 6) technologię i środki techniczne służące zapobieganiu powstawania pożarów na terenach rekultywowanych – w przypadku wykorzystywania do rekultywacji odpadów zawierających części palne;
- 7) sposób zabezpieczenia niewykorzystanej części złoża kopaliny, a w przypadku ich występowania – również sąsiednich złóż kopaliny;
- 8) harmonogram realizacji robót rekultywacyjnych.

6. Przepisów ust. 3–5 nie stosuje się do rekultywacji gruntów w odkrywkowych zakładach górniczych wydobywających kopaliny na podstawie koncesji udzielonej przez starostę, z wyjątkiem rekultywacji wykonywanej z wykorzystaniem odpadów pochodzących spoza zakładu górniczego.

§ 163. Wypełnianie wyrobisk górniczych i innych terenów w granicach zakładu górniczego prowadzi się wyłącznie z wykorzystaniem rodzajów odpadów określonych w przepisach wydanych na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r. poz. 21 i 888).

Rozdział 12

Odkrywkowe zakłady górnicze wydobywające kopaliny na podstawie koncesji udzielonej przez starostę lub marszałka województwa

§ 164. Przepisów § 7 ust. 1 pkt 1 i ust. 2, § 8, § 9 ust. 3, § 16, § 24, § 31, § 35 ust. 3 pkt 2 i ust. 4, § 40 ust. 1 i 4, § 41, § 43 ust. 2, § 45 ust. 4, § 46, § 48 ust. 1 pkt 2 lit. b, § 49 ust. 1 pkt 1, § 50, § 131 ust. 1 i 2, § 134–140, § 143 ust. 1–3, § 152, § 154 pkt 1 lit. d, pkt 4, 8 i 9, § 155 pkt 3 i 5 rozporządzenia oraz ust. 2 pkt 1 załącznika nr 1 do rozporządzenia nie stosuje się do odkrywkowych zakładów górniczych wydobywających kopaliny na podstawie koncesji udzielonej przez starostę.

§ 165. Przepisów § 8, § 24, § 35 ust. 3 pkt 2, § 41, § 43 ust. 2, § 48 ust. 1 pkt 2 lit. b, § 143 ust. 2 pkt 5, § 154 pkt 4 lit. a i d, § 155 pkt 5 nie stosuje się do odkrywkowych zakładów górniczych wydobywających kopaliny na podstawie koncesji udzielonej przez marszałka województwa.

Rozdział 13

Przepis przejściowy i końcowy

§ 166. Dokumenty związane z prowadzeniem ruchu zakładu górniczego, sporządzone przed dniem wejścia w życie rozporządzenia zachowują moc do czasu wydania nowych, nie dłużej niż 6 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia.

§ 167. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.⁹⁾

Minister Gospodarki: wz. *M. Kasprzak*

⁹⁾ Zakres spraw uregulowany niniejszym rozporządzeniem był poprzednio uregulowany w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 17 czerwca 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy, prowadzenia ruchu oraz specjalistycznego zabezpieczenia przeciwpożarowego w odkrywkowych zakładach górniczych wydobywających kopaliny podstawowe (Dz. U. Nr 96, poz. 858, z 2004 r. Nr 222, poz. 2255 oraz z 2007 r. Nr 106, poz. 725) oraz w rozporządzeniu Ministra Gospodarki z dnia 28 czerwca 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy, prowadzenia ruchu oraz specjalistycznego zabezpieczenia przeciwpożarowego w odkrywkowych zakładach górniczych wydobywających kopaliny pospolite (Dz. U. Nr 109, poz. 962 oraz z 2004 r. Nr 24, poz. 212), które w tym zakresie tracą moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia na podstawie art. 224 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. Nr 163, poz. 981 oraz z 2013 r. poz. 21).

Załączniki do rozporządzenia Ministra Gospodarki
z dnia 8 kwietnia 2013 r. (poz. 1008)

Załącznik nr 1**DOKUMENT BEZPIECZEŃSTWA**

1. Dokument bezpieczeństwa stanowi zbiór wewnętrznych instrukcji lub innych regulacji umożliwiających ocenę i dokumentowanie ryzyka zawodowego oraz stosowania niezbędnych środków profilaktycznych zmniejszających to ryzyko w zakładzie górniczym.
2. W dokumencie bezpieczeństwa umieszcza się w szczególności:
  - 1) strukturę organizacyjną zakładu górniczego;
  - 2) opis zagrożeń w zakładzie górniczym;
  - 3) osoby odpowiedzialne za stan bezpieczeństwa i higieny pracy;
  - 4) sposób oceny i dokumentowania ryzyka;
  - 5) opis postępowania związanego z bezpiecznym prowadzeniem ruchu zakładu górniczego w zakresie:
    - a) bieżącego przeprowadzania analiz i badań niezbędnych dla bezpiecznego prowadzenia ruchu zakładu górniczego,
    - b) projektowania, wykonywania, wyposażenia i przekazywania do użytkowania nowych miejsc i stanowisk pracy,
    - c) wyposażania miejsc i stanowisk pracy w odpowiedni system akustyczny i optyczny do przekazywania sygnału alarmowego,
    - d) zmiany, rozbudowy i przebudowy miejsc i stanowisk pracy, powodujących zmianę warunków pracy,
    - e) ochrony przed zagrożeniami występującymi w zakładzie górniczym,
    - f) przeglądów maszyn i urządzeń dla utrzymywania ich w stanie sprawności,
    - g) zlecania i koordynacji prac wykonywanych przez inne podmioty,
    - h) obiegu dokumentów pokontrolnych organów nadzoru zewnętrznego;
  - 6) opis postępowania związanego z bezpieczeństwem zatrudnionych w ruchu zakładu górniczego w zakresie:
    - a) identyfikacji i monitorowania zagrożeń,
    - b) wyposażania miejsc i stanowisk pracy w odpowiednie środki ochrony zbiorowej oraz pracowników w środki ochrony indywidualnej,
    - c) konsultowania i udziału pracowników w sprawach dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy,
    - d) informowania pracowników o ryzyku i sposobach zapobiegania zagrożeniom,
    - e) zatrudniania pracowników posiadających wymagane kwalifikacje lub potrzebne umiejętności,
    - f) identyfikacji i wykonywania prac szczególnie niebezpiecznych,
    - g) przeprowadzania badań profilaktycznych pracowników,
    - h) szkoleń w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy,
    - i) badań przyczyn i okoliczności wypadków przy pracy,
    - j) stosowania znaków bezpieczeństwa i ich lokalizacji;
  - 7) opis postępowania w sytuacjach awaryjnych dotyczący:
    - a) sposobów ewakuacji i zapewnienia środków ratunkowych,
    - b) organizacji ratownictwa i pierwszej pomocy medycznej,
    - c) zapewnienia łączności, systemów ostrzegawczych i alarmowych;
  - 8) sposób aktualizacji dokumentu bezpieczeństwa.
3. Do sporządzania dokumentu bezpieczeństwa wykorzystywane są dokumenty i opracowania, które znajdują się w posiadaniu przedsiębiorcy.

INSTALOWANIE, EKSPLOATACJA I KONTROLA MASZYN, URZĄDZEŃ
I SIECI ELEKTROENERGETYCZNYCH ORAZ OCHRONA PRZECIWPORAŻENIOWA
W ZAKŁADACH GÓRNICZYCH WYDOBYWAJĄCYCH WĘGIEL BRUNATNY

CZĘŚĆ I

Instalowanie, eksploatacja i kontrola maszyn, urządzeń i sieci elektroenergetycznych

1. Określenia

1.1. Maszyny i urządzenia ze względu na charakter pracy dzielą się na:

- 1) stałe – ustawione w osobnych, przeznaczonych dla nich pomieszczeniach, o budowie uniemożliwiającej ich przemieszczanie;
- 2) przewoźne i przenośne – mające budowę przystosowaną do łatwej, częstej zmiany miejsca pracy;
- 3) ruchome – zmieniające swoje położenie podczas pracy; są to urządzenia wydobywcze, przenośniki lub przesuwne (przestawiane) urządzenia elektroenergetyczne bez własnego, miejscowego uziomu;
- 4) ręczne – są to urządzenia ruchome trzymane podczas pracy w rękach.

1.2. Przez kierownika działu rozumie się kierownika działu ruchu zakładu górniczego odpowiedzialnego za prowadzenie ruchu urządzeń elektroenergetycznych. W przypadku braku takiego działu ruchu w schemacie organizacyjnym zakładu górniczego jego obowiązki wypełnia kierownik ruchu zakładu górniczego.

2. Instalowanie i eksploatacja maszyn, urządzeń i sieci elektroenergetycznych

2.1. Urządzenia pod względem budowy powinny być dobrane do warunków środowiskowych oraz instalowane tak, aby zapewnione było bezpieczeństwo obsługi.

2.1.1. Budowę, przebudowę oraz modernizację sieci elektroenergetycznych prowadzi się wyłącznie na podstawie dokumentacji techniczno-ruchowej, zatwierdzonej w obowiązującym trybie.

2.2. Urządzenia elektroenergetyczne.

2.2.1. Urządzenia elektroenergetyczne mogą być ustawione w pomieszczeniach i przestrzeniach ogólnie dostępnych, jeżeli są zabezpieczone przed dotykiem bezpośrednim.

2.2.2. Stacje elektroenergetyczne napowietrzne wyposaża się w ogrodzenie zewnętrzne. Wymóg ten nie dotyczy stacji obudowanych i transformatorów z obudowanymi izolatorami oraz stacji słupowych.

2.2.3. Rezystancja izolacji instalacji (maszyn i urządzeń oraz kabli i przewodów) jest nie mniejsza niż 500 Ω/V napięcia roboczego.

2.2.4. Instalacje oświetlenia stałego są zasilane prądem przemiennym o napięciu do 400/230 V. Oprawy oświetleniowe zainstalowane na maszynach, przenośnikach i innych urządzeniach podlegających drganiom są zaopatrzone w amortyzatory łagodzące wstrząsy oraz zabezpieczone przed spadnięciem.

2.2.5. Szerokość przejścia w stacjach elektroenergetycznych jest nie mniejsza niż 0,8 m.

2.2.6. Nowo budowane rozdzielnice posiadają wykonanie łukoochronne, zabezpieczające obsługę przed działaniem łuku powstałego w wyniku zwarcia wewnętrznego. W rozdzielnicach tych należy stosować wyłączniki bezolejowe.

2.2.7. Rozdzielnice posiadają aktualne schematy ideowe, podane wartości zabezpieczeń oraz przekrojów kabli i przewodów.

2.2.8. Dla każdej stacji prowadzi się książkę, do której pracownicy ruchu elektrycznego wpisują wyniki przeprowadzonych okresowych oględzin, przeglądów, kontroli, wszystkie dokonane czynności łączeniowe oraz opisy prac wykonanych w stacji. W stacjach ze stałą obsługą prowadzi się dziennik, w którym odnotowuje się wskazania przyrządów pomiarowych według wzoru ustalonego przez kierownika działu.

2.3. Kable i przewody.

2.3.1. Przewody oponowe nie mogą być narażone na uszkodzenia mechaniczne. W szczególności niedopuszczalne jest:

- a) przejeżdżanie przez przewody oponowe,
- b) układanie przewodów oponowych w sposób nieuporządkowany, tworząc pętle, zagięcia i łuki o mniejszych niż dopuszczalne dla danego przewodu promienie gięcia,
- c) przekraczanie dopuszczalnych sił rozciągających.

2.3.2. Przewody oponowe można układać i zasypywać w ziemi zgodnie z normą w zakresie układania kabli w ziemi tylko wtedy, gdy według specyfikacji producenta są do tego przystosowane.

2.3.3. W miejscach skrzyżowań przewodów oponowych z trasami komunikacyjnymi przewody te prowadzi się na specjalnych konstrukcjach wsporczych lub odpowiednio wykonanych i zabezpieczonych przed uszkodzeniem przepustach.

2.3.4. Przewody ochronne oraz żyły ochronne przewodów oponowych są przynajmniej raz w roku kontrolowane pod względem ich ciągłości.

2.3.5. Łączenie i naprawy przewodów i kabli mogą być wykonywane według zasad ujętych w instrukcji zatwierdzonej przez kierownika działu. Sprzęgła i szafy łączeniowe są trwale oznakowane tablicami ostrzegawczymi.

2.3.6. Kable i przewody tworzących sieć prądu przemiennego nie prowadzi się wspólnie z kablami zasilającymi urządzenia przewodowej trakcji elektrycznej oraz kablami stanowiącymi linie spawalnicze.

2.3.7. Łączenie lub rozłączanie sprzęgników w obwodach instalacji elektrycznych pod napięciem jest niedopuszczalne.

2.3.8. Przewody, które mogą stale być zanurzone w wodzie, zasilające urządzenia, są do tego przystosowane. Przystosowanie to jest wykazane odpowiednim atestem.

3. Kontrole maszyn, urządzeń i sieci elektroenergetycznych

3.1. Maszyny, urządzenia i sieci podlegają okresowym kontrolom według zasad i w terminach ustalonych w instrukcji szczegółowej, zatwierdzonej przez kierownika działu, opracowanej w oparciu o dokumentacje techniczne eksploatowanych maszyn i urządzeń. Kierownik działu powinien ustalić liczbę i wzór ksiąg kontrolnych oraz zakres dokonywania zapisów pokontrolnych.

3.2. Urządzenia elektroenergetyczne po każdorazowym ich zabudowaniu i zmianie sposobu zasilania są odbierane przez wyznaczoną osobę dozoru ruchu elektrycznego ze szczególnym uwzględnieniem doboru i nastawienia zabezpieczeń.

3.3. Pomiarów rezystancji izolacji instalacji elektroenergetycznych dokonuje się:

- 1) przed oddaniem do ruchu nowego urządzenia lub sieci i po naprawie;
- 2) nie rzadziej niż raz na 5 lat, na eksploatowanych na otwartym powietrzu lub w pozostałych pomieszczeniach.

3.4. Urządzenia wyposażone w samoczynną kontrolę stanu izolacji nie wymagają okresowych pomiarów stanu izolacji.

3.5. Pomiary rezystancji uziemień prowadzi się:

- 1) przed oddaniem do ruchu nowego urządzenia lub sieci;
- 2) nie rzadziej niż co 5 lat oraz po zmianie warunków powodujących wzrost prądów uziomowych.

3.6. Sprawdzenia wartości nastawionych zabezpieczeń dokonuje się nie rzadziej niż co 5 lat, a sprawdzenia funkcjonalności zabezpieczeń niewyposażonych w układ samokontroli – nie rzadziej niż co 12 miesięcy.

CZEŚĆ II

Ochrona przeciwporażeniowa w urządzeniach elektroenergetycznych o napięciu znamionowym do 1 kV

1. Konstrukcję stalową stacji napędowych przenośników łączy się z uziemioną konstrukcją przewoźnych bądź przesuwanych, umieszczonych poza przenośnikiem, stacji zasilających te przenośniki. Połączenia wykonuje się co naj-

mniej w dwóch miejscach za pomocą płaskowników lub linek stalowych o przekroju nie mniejszym niż 100 mm². Zamiast jednego z tych dwóch połączeń dopuszcza się wykorzystanie żył ochronnych w przewodzie lub kablu zasilającym, o ile łączny przekrój żył ochronnych jest nie mniejszy niż 25 mm².

2. Metalowych obudów (części przewodzących dostępnych) urządzeń elektroenergetycznych zainstalowanych na maszynach górniczych i przenośnikach można nie łączyć oddzielnym przewodem ochronnym z metalowymi częściami konstrukcyjnymi maszyn górniczych i przenośników, jeżeli istnieje skuteczne przewodzące połączenie tych części poprzez powierzchnie styku. Wystarczające jest połączenie śrubowe zabezpieczone przed samopoluzowaniem.
3. Jeżeli na ruchomych częściach maszyn górniczych niespełniających funkcji przewodu ochronnego są ułożone kable lub przewody nieekranowane, części te chroni się przed dotykiem pośrednim. Ochronę wykonuje się przez połączenie tych części z przewodem ochronnym sieci zasilającej.